Nr. 45 * 1951 lapkričio 8 d.
CLEVELAND, OHIO

DIRVA

THE FIELD

CLEVELAND, OHIO
...er 8, 1951 * No. 45

The Ohio War History Commission
Ohio State Museum
COLUMBUS, OHIO

DĖL V. SIDZIKAUSKO LAIŠKŲ

V. Sidzikauskas prašo paskelbti **patikslinimą** sąryšyje su paminėjimu jo laiškų Vliko nariams apie Reutlingeno susitarimų tvirtinimą. (Žr. pereitame "Dirvos" nr. 1 psl. "Slaptai ar atvirai?"). Tame patikslinime V. Sidzikauskas nurodo, kad prel. M. Krupavičiui rašęs visiškai privačiai, jo klausiamas nuomonės. Atsakydamas M. Krupavičiui, V. Sidzikauskas kritiškai įvertinęs susitarimą, reikšdamas įsitikinimą, kad susitarimas nepašalinąs esamų negalavimų bei neišsprendžiąs Lietuvos laisvinimo veiksnių apjungimo klausimų ir nepasiekiąs visuomenės konsolidacijos. Kadangi susitarimo svarstymas Vliko posėdyje galįs sukliudyti tolesnius žygius tuo klausimu, tai jis pareiškęs: "Prima facie man atrodo, kad geriau būtų susitarimo visai nenešti į Vliko posėdį ir nesvarstyti", kol visuomenėje tuo reikalu sukeltos dulkės nusės ir bus galima tuo reikalu sušaukti naują konferenciją ar imtis kitų žygių. Tačiau tame pat laiške rašęs: "Bet tai tik pirmas ir staigus mano reagavimas. Įnešti į posėdį ir nepatvirtinti, būtų politiškai nesveika".

J. Norkaičiui rašytame laiške V. Sidzikauskas tik perdavęs ŪP. centro nusistatymą, kad į posėdį įnešus reikia ir tvirtinti. Posakių: "nes kitaip jau nebegalima, kadangi toli nueita", ar kad "pasirašytoji sutartis yra dėtina į stalčių..." V. Sidzikausko laiškuose nebuvę. Nebuvę nei tokių minčių, kad ir kitais žodžiais pasakytų.

Mes dėkojame gerb. V. Sidzikauskui už patikslinimą ir pastebime, kad Dirvoje paminėtas buvo tik labai sutrumpintas jo laiškų prasmės perdavimas, o ne jo žodžių citatos. Tai buvo padaryta tik tada, kai "Draugas" paskelbė, kad "vienas gana žymus lietuvių politikas iš JAV" parašė prieštaraujančius vienas kitam laiškus. Apie tuos laiškus turėjome žinių jau anksčiau, bet nei negalvojom viešai apie juos kalbėti, kol "Draugo" straipsnis nesudarė padėties, kurioje mums atrodė, jog reikia nuimti įtarimo šešėlį nuo nieku nedėtų kitų Amerikos lietuvių tarpe esančių mažiau ar daugiau politikoje pasireiškiančių asmenų.

Gerb. V. Sidzikausko patikslinimas šiek tiek paaiškina, kaip susidarė tas laiškų skirtingumas, tačiau negalima sutikti su to patikslinimo baigiamąja išvada, jog net ir tokiu minčių, net ir kitais žodžiais išreikštų, kaip pereitame "Dirvos" numeryje minėta, kalbamuose laiškuose nebuvę. Priešingai, patikslinimas tik patvirtina, jog Vliko pirmininkui buvo išdėstyta nuomonė, kad susitarimo ne tik nereikia tvirtinti, bet **nereikia net ir svarstyti**, nereikia net visų Vliko narių posėdin jį įnešti. Baigiamoji pastaba, kad jeigu jau įnešite, tai tada reikia ir tvirtinti, visiškai nepakeičia pagrindinės sugestijos, o greičiau ją patvirtina — verčiau neįneškite, nes tada bus nebepatogu netvirtinti. Ir net "dulkėms nusėdus" sugestijoje numatyta ne susitarimą svarstyti, bet pradėti derybas ar ką kita iš naujo. Tai yra aiškus siūlymas dokumentą ne tvirtinti, bet jį atmesti visiškai nesvarsčius, **ignoruojant.**

Tuo tarpu ŪP centras nusistatė, kad susitarimą reikia tvirtinti. Anot patikslinimo, tas centras taip nusistatė, kai susitarimas jau buvo įneštas į posėdį. Ar ŪP centras kitaip manė tada, kol susitarimas į posėdį dar nebuvo įneštas, ir ar paskutinis nusistatymas priimtas **tik dėl to,** kad jau įneštas (tiek toli nueita...), to patikslinime nėra nurodyta. Žodžiu sakant, V. Sidzikauskas patvirtina, jog jis J. Norkaičiui perdavė centro nusistatymą — tvirtinti.

Nėra abejonės, kad tai dvi viena kitai prieštaraujančios išvados. Ir Vlike tas taip buvo suprasta. Mus pasiekė žinios apie tai, kaip apie "linksmą nuotykį", o "Drauge" tatai buvo pavadinta "gana juokingu dalyku".

Visa tai darosi, žinoma, ne taip keista ir labiau suprantama, kai laiškų autorius paaiškina, kad Vliko pirmininkui jis rašė **tik savo** nuomonę, o ŪP delegatui Vlike — tik perdavė **savo partijos centro** nuomonę.

REIKALAUJA SUSITARIMO

Chicagos skyrius

ALT Sąjungos Chicagos skyrius neseniai įvykusiame savo susirinkime priėmė rezoliuciją, kurioje plačiau pasisakius dėl paskutiniu metu vykstančių diskusijų apie "Reutlingeno susitarimą", pareiškiama:

Susirinkimas, pritardamas, kad ir daliniam VLIKo ir Diplomatijos šefo susitarimui, vieningam darbui ir darniaj kovai Lietuvai išlaisvinti ir atgimusiai Lietuvos Valstybei atkurti, ir tikėdamas, kad pradėtas bendradarbiavimas ateityje duos glaudesnę ir nešesnę veiklą,

smerkia tas lietuviškas organizacijas ir spaudą, tuos tautiečius, kurie stengiasi sukliudyti taip sunkiai įvykusį susitarimą patvirtinti,

reikalauja:

1. Kovoje už Lietuvos išlaisvinimą ir atkuriant Lietuvos valstybę, pakilti aukščiau asmeniškumų ir partinių savigarbų, statant augščiau viso ko visų išlaisvinimo veiksnių darnų, vieningą ir sutartinį darbą.

2. Nedelsiant patvirtinti įvykusį VLIKo rinktos komisijos ir Diplomatijos šefo susitarimą; jį nuoširdžiai įgyvendinti, nejieškant kaskart naujų kabliukų suderintai veiklai stabdyti.

3. Kad VLIKas, siekdamas savo užbrėžtų tikslą, diplomatinėje dirvoje derintų savo veiklą su teisėtais mūsų atstovais, kuriems Nepriklausomos Lietuvos vyriausybės yra pavesta atstovauti Lietuvos valstybę už jos ribų, nesikesinti į jų turimas ir pripažintas teises, reikalaujant iš jų nuolaidžiai paklusti VLIKo vadovybei.

4. Kad VLIKas išliktų deramoje augštumoje, kuriam paklustų visi taurūs lietuviai ir jų organizacijos, kaip tai buvo pavojaus ir okupacijų grėsmės metu, jame turėtų būti atstovaujamos visos lietuvių politinės ir kovos organizacijos.

Amerikos Lietuvių Tautinės Sąjungos Chicagos skyriaus susirinkimas atkreipia VLIKo dėmesį į jo didelę atsakomybę prieš visą Lietuvių Tautą ir pageidauja, kad VLIKas energingai siektų vienybės su visais teigiamais lietuvių veiksniais ir kaip galima greičiau sustabdytų vis didėjantį nesutarimą, galinti atnešti didžiajam Tėvynės laisvinimo reikalui labai žalingų pasėkų.

Baltimorės skyrius

Spalio 30 d. A.L.T.S. susirinkime nutarta suruošti Lietuvos kariuomenės šventės paminėjimą, suruošti koncertą ir pasikviesti brolius Motužus pademonstruoti lietuviškas filmas.

Apsvarsčius spaudoje išplitusias diskusijas dėl Vliko — diplomatų santykių priimta tokia rezoliucija:

Protestas.

ALT Sąjungos Baltimorės Skyrius protestuoja prieš L. Šimučio ir P. Grigaičio Amerikos Lietuvių Tarybos vardo naudojimą savo asmeniškų pažiūrų tikslams. Jie, neturėdami nė Tarybos, nė Vykdomojo Komiteto įgaliojimo, panaudojo Tarybos vardą, kad paveiktų Vliką nesitarti su p. Lozoraičiu. A.L. Taryba yra visų Amerikos lietuvių (išskyrus žinoma komunistus) organizacija, todėl ji turi būti visų Amerikos lietuvių nuomonės reiškėja. O dauguma Amerikos lietuvių, beabejo, yra už jungimą mūsų jėgų bendram darbui, o ne už skaldymą jų... Tokią nuomonę yra pareiškęs ir mūsų Ministeris Washingtone p. Žadeikis. Jei p. Šimutis ir p. Grigaitis yra kitos nuomonės, tai jos negali primesti visiems A.L.T. nariams."

Clevelando skyrius

Pereitą šeštadienį Ansel Cafe patalpose įvyko ALT Sąjungos Clevelando skyriaus metinis susirinkimas. Po valdybos pranešimo apie metų veiklą kilusiose diskusijose daugiausiai buvo sustota prie klausimo apie skyriaus narių dalyvavimą kitose organizacijose ir iš viso apie santykiavimą su kitomis organizacijomis. Dėl laiko stokos šios diskusijos negalėjo pasiekti klausimo esmės, todėl jos atidėtos kitam susirinkimui. Patyrėme, kad valdyba numato dar šio mėnesio pabaigoj sušaukti kitą susirinkimą, skirtą specialiai diskusijoms tema **"Srovinio ir bendrinio veikimo problemos".**

Skyrius buvo painformuotas apie Vilties draugijos organizavimą ir **nutarė įstoti į tą draugiją augščiausiojo laipsnio nariu, įnešdamas 100 dolerių įnašą.**

Be to, nutarta iš skyriaus kasos paskirti po 25 dolerius Diepholzo Vasario 16 d. gimnazijai ir džiovininkams, likusiems Vokietijos sanatorijose. Prie šios pastarosios skyriaus aukos asmeniškai dar prisidėjo paskiri nariai: po $5.00 — Jonas Verbela, Juozas Urbšaitis, Emilija Skrabulytė, K. S. Karpius; po $2.00 — Steponas Nasvytis, Jurgis Salasevičius, Juozas Leimonas; $1.00 — Antanas Zdanis. Prie to dar prijungta anksčiau įteikta Jonės Vilčinskienės auka — $4.00. Tuo būdu iš viso džiovininkams aukų sudėta iš skyriaus iždo $25,00 ir iš narių $31,000. Valdybai pavesta apsvarstyti kam konkrečiai tuos pinigus išsiųsti, taip pat pavesta užregistruoti Balfe, kiek ir kam išsiųsta.

Išrinkta nauja valdyba — šį kartą tik iš penkių, ne iš septynių asmenų. Pirmininku išrinktas vėl B. Gaidžiūnas, valdybos nariais — J. Smetona, J. Salasevičienė, J. Leimonas ir K. S. Karpius. Be to, išrinkta ir kontrolės komisija: A. Zdanis, S. Nasvytis ir J. Chmieliauskas. Be to, išrinktos parengimų ir namų pirkimo komisijos.

Po susirinkimo ten pat įvyko bendras pobūvis.

Mokytojų suvažiaimas New Yorke

Lapkričio 18 dien. šaukiamas Rytinių JAV lietuvių mokytojų suvažiavimas New Yorke.

Nors manoma, kad suvažiavime dalyvaus labai daug mokytojų, tačiau ne visiems vienodai patogu atvykti, ypač iš tolimesnių vietovių, kurios turėtų būti taip pat suvažiavime atstovaujamos. Todėl nusistatyta, kad visos vietovės bent atstovus galėtų pasiųsti.

Vietovėse atstovai renkami nuo ten gyvenančių mokytojų skaičiaus. Dešimtis mokytojų renka vieną atstovą; nepilna dešimtis taip pat turi teisę rinkti vieną atstovą. Lietuvių mokytojų draugijų, sąjungos skyrių ir apskritai mokytojų sambūrių bei ratelių, klubų visi valdybos nariai dalyvauja suvažiavime atstovų teisėmis. Kur mokytojai dar nėra susiorganizavę, prašomi tai padaryti dar prieš suvažiavimą.

Atstovais nerenkami, bet jų teisėmis suvažiavime dalyvauja lituanistinių mokyklų vedėjai ir mokytojai, tikybos dėstytojai. vadovėlių autoriai ir leidėjai, lit. mokyklų ar kursų komitetų nariai, lit. švietimo komisijų nariai, lietuvių organizacijų, besirūpinančių lietuvybės ugdymu, švietimo bei kultūros reikalų vadovas (valdybos narys), parapinėse ar valstybinėse (angliškose) mokyklose veikiančių lituanistinių klasių bei grupių vedėjai — dėstytojai; ir taip pat — vienuoliai-ės, parapijinių ar valstybinių mokyklų lietuviai mokytojai (kurie savo mokyklose turi lietuvių mokinių), taipgi liet. parapijų klebonai ir liet. vienuolynų viršininkai.

Neatstovu dalyvaujanti(s) suvažiavime mokytoja(s), turi lygią teisę būti renkamas į suvažiavimo komisijas ar sudaromus vadovaujančius organus ir nagrinėti bei iškelti atitinkamus švietimo klausimus.

Atskiri pakvietimai nebus siuntinėjami. Prašome visus sekti informacijas spaudoje. Smulkiau prašome teirautis Organizacinės Komisijos būstinėje šiuo adresu: Br. Kulys, 383 So. 3rd St., Brooklyn 11, N. .

Organizacinė Komisija

*

Lapkričio 10 dien. (šeštadienį) 3 val. p. p. Brooklyno Apreiškimo parapijos salėje šaukiamas Lietuvių Mokytojų Sąjungos New Yorko skyriaus narių susirinkimas. Programoj: 1) atstovų rinkimas į lituanistinio švietimo ugdytojų konferenciją; 2) pranešimai; 3) einamieji reikalai.

Jupiteriškas pyktis

P. Grigaitis pyksta ant "Dirvos" ir ypač ant Rastenio... Intrigantas, liežuvininkas, besarmatis ir t.t., ir t.t. — tai daugiausiai vartojami P. Grigaičio argumentai.

Jis ypač jaudinasi, kad "Dirvoje" kartais pasirodo juodu ant balto žmonių nuomonės apie jo visuomeninius veiksmus: kritika, abejojimai ir net kaikada įtarimai. "Dirva" kalta, kam ji neatlieka tyrinėjimų, kad išaiškintų kas tuose žmonių įtarimuose bei nuomonėse yra klaidinga, ir neužsiima P. Grigaičio apgynimu.

Tą dalyką "Dirva" palieka kaip tik pačiam P. Grigaičiui. Mes nekeliame viešumon kokių nors kalbų apie jo privatų gyvenimą. Mes keliame klausimus, kurie liečia viešuosius visuomeninius reikalus. Ir jeigu tuose reikaluose atsiranda veikėjui priekaištų, abejojimų, tai jo pareiga ir interesas yra aiškinti, kas tiesa, kas klaida.

Štai P. Grigaitis įrodė, kad tikrai Washingtone reikiamu laiku jam nepavyko gauti viešbučio Tarybos suvažiavimui. Drauge jis įrodė ir tai, kad pirma buvo nutarta suvažiavimo vieta ir laikas, o **tik tada** pradėta ieškoti viešbučio, ir dar su gana bajoriškais užsimojimais (kad būtinai visiems tame pačiame viešbutyje būtų kambariai).

Apie SLA apšvietos komisiją bus kita proga pakalbėti, nes P. Grigaitis kalbą dėl to nukreipė ne ta linkme, kuri seniai minima susivienijimo narių nuomonėse.

O apie savo poziciją bendruomenės reikalu P. Grigaitis tik... koliojasi, koliojasi ir vistiek nieko aiškaus nepasako. Nors jis aiškinasi, ką rašė į Los Angeles, bet iš to aiškinimo niekas nepaaiškėjo, o pasilieka tik **tas pats faktas,** kad iš jo atsakymo Los Angeles ALT skyriaus vadovybė padarė vieną išvadą: kad ALT su bendruomeninio organizavimosi reikalu nieko bendra neturi ir jai nėra ko to klausimo svarstyme dalyvauti.

P. Grigaitis visą savo pyktį kreipia į Rastenį — jis, mat, kaltas, kam kritiškų nuomonių apie P. Grigaičio viešąjį veikimą nenutyli, neslepia, o viešai perduoda. Girdi, tik gėdos neturint taip galima elgtis.

Įdomu, kaip gi yra su P. Grigaičio **gėda,** kada jis deda savo "Naujienose" tokius "visuomeniškos reikšmės" straipsnius apie tą patį Rastenį, kur vaizduojama, kaip jis "su ministerienėmis šoko", kai tas "didysis Kauno salionų šokėjas", deja, net ligi šiol nėra spėjęs išmokti šokti...

10 metų, 600 lietuvių, $125,000

Los Angeles lietuvių kolonija š. m. lapkričio 4 d. didelėmis iškilmėmis atšventė lietuvių parapijos dešimtmetį. Tą dieną buvo pašventinta naujoji lietuvių parapijos bažnyčia, apytikriai kainavusi 125.000 dolerių, kurių apie 80.000 dolerių suaukojo vos apie 600 aktyviai lietuvių visuomeniniame gyvenime dalyvaujančių lietuvių. Nežymią dalį tos sumos sudaro aukos ir amerikiečių — nelietuvių.

Naujosios bažnyčios šventinimo iškilmėse dalyvavo apie 600 lietuvių — tai pats didžiausias lietuvių skaičius, koks kada nors šioje kolonijoje yra susirinkęs (vasario 16-tosios iškilmėse tebuvo susirinkę apie 300, o birželio įvykių minėjime vos 93 žmonės).

Buvusioje bažnyčioje, kuri pirkta prieš 4 metus, dabar įrengiama salė susirinkimams ir įvairiems parengimams. Taip pat ji pavedama ir lietuvių sekmadienio mokyklos reikalams, tuo atveju mokyklą iš bažnyčios rūsio perkeliant į puikias, erdvias ir šviesias patalpas. Tą mokyklą lanko apie 30 priešmokyklinio ir mokyklinio amžiaus lietuvių vaikų.

Nešviesūs reiškiniai

Prieš maždaug tris mėnesius Los Angeles BALFo valdyba išsiuntė apie 700 laiškų — prašymų aukoti Europoje likusiųjų tremtinių šalpos reikalams. Į tą gausybę laiškų iki šiol teatsiliepė vos apie **25 asmenys** — atsiųsdami aukų. Iš jų didžiausiąją dalį sudaro tremtiniai (bet tai irgi labai mažas nuošimtis ir šioje kolonijoje įsikūrusių) ir vos tik keli iš senųjų ateivių tarpo. Iš tremtinių vienas pirmųjų, su stambiausiu, 15 dolerių įnašu, atsilepė buv. advokatas Dapšys, iš senųjų ateivių — Varkalienė su 10 dol. Iš viso tegauta iki šiol vos per 100 dolerių.

Los Angeles BALFo skyriaus valdybą sudaro: J. Uždavinys, V. Trumpa, V. Pažiūra, inž. Varnauskas ir V. Karalius. Valdyba yra padariusi viską, ką ji vietos sąlygose padaryti gali.

Keistokai skamba Balfo centro aplinkraštis, kuriame sakoma, kad centras, taigi iš New Yorko, gali atsiųsti kalbėtoją arba paruošti kalbą. Nejaugi centre tiek daug pinigų, kad jie galėtų apmokėti kelionę iš New Yorko į Los Angeles?

Dirvos talka

Iki lapkričio mėn. 5 d. Dirvos talka davė 236 naujus skaitytojus. Jie sudaro 944 taškus.

Atskiri talkininkai dabar turi taškų:

	Taškai
Paplėnas J., Chicago	145
Astrauskas St., Worcester	132
Sodaitis A., Brooklyn	36
Čėsonis A., Baltimore	32
Švarcas P., Collinsvile	32
Smigelskis A., Cleveland	24
Paršeliūnas J., Toronto	22
Diržys A., Venezuela	20
Pauža Vl., Detroit	20
Saladžius Pr., Rochester	20
Kęsgaila Stp., Montreal	16
Lukošiūnas P., Australija	12

Kiti talkininkai turi po mažiau taškų.

Talkininkų vis dar nesulaukiam iš Bostono, Philadelphios, Waterburio ir kitų lietuvių kolonijų.

Talkai likę jau nepilni du mėnesiai. Visus talkininkus ir galinčius į talką įsijungti kviečiame energingiau pasispausti, kad pasiektume talkos tikslą.

KORP! NEO-LITHUANIA ir LTK Sambūrio Šventė Chicagoje

Chicagos Lietuvių Tautinių Korporacijų Sambūrio (Neo Lithuania, Filiae Lithuania, Jaunoji Lietuva, Herkus Monte, Lietuva, Viltis) Valdyba rengia lapkričio 11 d. 3 val. p. pietų (EVERGREEN GOLF CLUB patalpose, 9140 So. Western Ave.) Sambūrio 2-jų metų ir Korp! Neo Lithuania 29 metų minėjimą.

Minėjime be iškilmingo posėdžio bus meninė dalis, kurioje dainuos Lietuvos Operos solistė Sofija Adomaitienė, buvusi Korp! Filiae Lithuania pirmininkė. Po to numatomas pobūvis, grojant Akelio kapelai.

Sambūrio Valdyba maloniai kviečia visus Sambūrio narius aktyviai šioje šventėje dalyvauti. Drauge kviečia dalyvauti Sambūrio narių šeimų narius ir visas bei visus, kuriems mūsų idėjos nėra svetimos. Ypatingai kviečiami tie mūsų mieli Kolegės ir Kolegos, kurie dėl kokių nors priežasčių nėra gavę kvietimo (naujai atvykusieji, adreso nepranešusieji ir t.t.).

Taip pat nuoširdžiai kviečiami mūsų šventėje dalyvauti visi Kolegės ir Kolegos iš visos Amerikos, kurie tą dieną lankytųsi Chicagoje. Sambūrio Valdyba lauks visų Jūsų lapkričio 11 d. Evergreen Golf Club patalpose. Iki malonaus pasimatymo šventėje.

Chicagos LTK Sambūrio Valdyba

J. KAMINSKAS IR V. SIDZIKAUSKAS LANKĖSI WASHINGTONE

Lietuvių skyriaus vedėjas prie "Free Europe" min. V. Sidzikauskas kartu su prieš keletą savaičių iš Europos atvykusiu prof. Kaminsku, Vliko atstovu ir Tautos Fondo Valdytoju, pereitą trečiadienį ir ketvirtadienį iš New Yorko buvo nuvykę į Washingtoną. Jie dalyvavo sovietų pavergtųjų kraštų laisvinimo veiksmų posėdyje, kuriame buvo aptarti aktualieji reikalai ryšium su Paryžiuje prasidedančia Jungtinių Tautų pilnaties konferencija. Posėdis įvyko rumunų atstovybės patalpose ir buvo jų pirmininkaujamas.

Po to, Lietuvos Pasiuntinybės patalpose, kartu su min. P. Žadeikiu, V. Sidzikausko ir prof. Kaminskas pasitarė reikalais, susijusiais su Lietuvos laisvinimo veiksnių darbo koordinavimu.

AITVARŲ KVARTETAS RUOŠIASI KONCERTAMS

Muziko Algirdo Kačanausko vadovaujamas vyrų balsų kvartetas Aitvarai, kuriame dainuoja Vilius Bražėnas, Juozas Sodaitis, Izidorius Ališauskas ir Vincas Savukynas, jau kelintas mėnuo intensyviai ruošiasi šio sezono koncertams. Savo repertuare kvartetas turi lietuvių liaudies ir karinių dainų bei lengvosios muzikos dalykų. Kvartetas jau gavo keletą pakvietimų koncertams iš aplinkinių lietuviškų kolonijų organizacijų. Kvarteto kvietimo reikalais galima kreiptis šiuo adresu: J. Sodaitis, 340 Union Ave., Brooklyn 11, N. Y. Telefonas — EV 8-6163.

DIRVA

THE FIELD

Lithuanian Weekly, published by Ohio Lithuanian Publishing Company, 6820 Superior Ave., Cleveland 3, Ohio. Phone: ENdicott 1-4486. Issued in Cleveland every Thursday. Editors: Vincas Rastenis, Balys Gaidžiūnas.

Entered as Second-Class matter December 6th, 1915, at Cleveland under the act of March 3, 1879.

Subscription per year in advance: in the United States — $4.00 in Canada — $4.50, elsewhere — $5.50.

Lietuviškas savaitraštis, leidžiamas Ohio Lietuvių Leidybos Bendrovės, 6820 Superior Ave., Cleveland 3, Ohio. Telefonas: ENdicott 1-4486. Išeina kiekviena ketvirtadienį. Redaktoriai: V. Rastenis, B. Gaidžiūnas.

Įregistruota kaip antros klasės siunta 1915 metų gruodžio 6 d., Clevelande pagal 1879 m. kovo 3 dienos įstatymą.

Prenumerata metams iš anksto: Jungtinėse Amerikos Valstybėse — $4.00, Kanadoje — $4.50, kitur — $5.50.

KAS ir KUR

• Australijoje einantis laikraštis "Australijos Lietuvis" paminėjo trijų metų sukaktį.

• Leidykla "Pašvaistė", esanti Brooklyne (563 Hemlock St.) išleido Juliaus Starkos "Tušti paliktieji namai" (balsui ir fortepionui). Žodžiai K. Bradūno. Kaina 1 dol.

• Amerikos Lietuvių Rymo Katalikų Kunigų Vienybė išleido 30 puslapių leidinį, lietuvių ir anglų kalbomis "Lietuvos Bažnyčios keliu". Leidinys paskirtas Karaliaus Mindaugo 700 metų krikšto ir Lietuvos bažnytinės provincijos 25 metų sukakčiai paminėti. Leidinį parašė prof. dr. Z. Ivinskis.

• Lietuvos stalo tenisininkai, tebegyveną Lietuvoje, neseniai rungtyniavo su visos Rusijos tenisininkais ir juos įveikė. Rungtynės vyko Estijoje, Taline. Lietuvius atstovavo: Variakojis, Nikolskis, Valaišienė, Kvecinskas, Vitulskytė ir kt.

• Vokietijos lietuvių valdyba praneša, kad Vasario 16-osios gimnazijos bendrabutis paverčiamas "Lietuvių tremtinių vaikų namais". Tuose namuose gyvens ne tik tos gimnazijos moksleiviai, bet ir pradžios mokyklų vaikai, atvykę iš visos Vokietijos, kur tokių mokyklų negali būti. Šiuo metu 10 tokių vaikų jau apgyvendinta.

• Romoje miręs vyskupas P. Bučys palaidotas Romos kapinėse, šalia vienuolio Kriščiukaičio kapo.

• Iš So. Bostono praneša, kad prie Am. Liet. Taut. S-gos namo įrengime dirba tik inž. Mikalauskas ir dail. Andriušis.

• Lapkričio 2 dieną Chicagoje lankėsi senatorius R. Taft. Tą dieną Tarptautiniame Amfiteatre įvyko puota jojo pagerbimui. Chicagos respublikonai, norėdami sukelti lėšų, reikalingų prezidentiniams rinkimams finansuoti, mokėjo už vakarienę po 100 dol. Ir jų susirinko per 5000. Šalia politinių kalbų programos — ta puota turėjo ir meninę dalį, kurią suorganizavo ir kuriai vadovavo **Antanas Olis**, Sanitary District pirmininkas. Meninė dalis buvo atmiešta istoriniais Amerikos prisiminimais, pavaizduojant įvairius kovos už laisvę laikotarpius. Visas tas meninis pristatymas buvo pavadintas "Laisvės kertiniai akmenys".

• Respublikonų partija ruošiasi nominuoti A. Olį į Illinois valstybės general attorney vietą.

Ačiū Rėmėjams!

Prenumeratos pratęsimo proga DIRVOS spausdinimo priemonėms pagerinti aukojo šie skaitytojai:

Šeštokaitis Leonas, Waterbury	$1.00
Labunskis K., Rochford	$1.00
Zajankauskas, Platteville	$1.00
Šimkus M., Chicago	$1.00
Vaičius J., Cicero	$1.00
Turūta Pr., Grand Rapids	$1.00
Lukassus St., Cleveland	$1.00
Labuckas J., Brockton	$1.00
Kazlauckas A. J. Dr., Cleveland	$1.00
Petkevičius Rokas, Lewiston	$1.00
Muliolis B., Cleveland	$1.00
Ramanauskas K., Chicago	$1.00
Laurinavičius A., Chicago	$1.00
Slezus Ciprijona, Cleveland	$1.00
Karosas Pr., Petoskey, Mich.	$2.00
Elsbergis Charles, Naugatuch, Conn.	$1.00

Pro mano akinius

V. ALSEIKA

Nutariau vesti antrą žmoną...

— Kaip, antrą? Ar esi vedęs?

— Žinoma, bet mano pirmosios žmonos čia nėra. Išvežta į Sibirą.

— Tad, išeina, turėsi dvi žmonas. Įdomu, ar JAV įstatymai tai leidžia?

Tokio pabūdžio pasikalbėjimai nėra naujas dalykas pokariniame pasauly. Jie pastebimi ne vienoje valstybėje ir ne vienoje tautinėje grupėje. Jei kalbama tomis temomis, tai tik privačiai. Bet ar tai tikslu? Ar verta užmerkti akis į tuos klausimus, kurie liečia ne vieną kitą asmenį. bet šimtus, net tūkstančius. Ir liečia daugiausia antrojo pasaulinio karo aukas Europoje, nes tik jos atsidūrė sąlygose, kai **sugriuvus šeimos gyvenimui, visu aštrumu iškilo klausimas, — o kaip toliau?** Ar, praslinkus jau septyneriems tremties metams ir toliau laukti sąlygų susijungti su savo už geležinės uždangos likusia šeima, ar... Laikas bėga ir ne viena tokių karo aukų svarsto — gal mano vyras (žmona) jau žuvo tėvynėje, gal nesugrįžtamai dingo Sibiro tolumose, tad ar verta belaukti? Ir — nelaukiama. Vis daugiau ir daugiau tų žmonių iš už geležinės uždangos kraštų išteka ir veda, gal dar tebegyvenant pirmųjų vedybų partneriui ir, dažniausia, negavus iš jo išsiskyrimo. Vis labiau čia iškyla šešėlis vienos sąvokos, kuri savo metu Lietuvoje mums buvo beveik visai nepažįstama. Tai — bigamija. Sąvoka, kuri gerai ir nuo senų laikų pažįstama ir kanonų ir kriminalinei teisei.

Grįžkime prie minėtų karo aukų. Ar jos gilinasi į minėtų teisių nuostatus? Ne, jos pirmoje eilėje samprotauja maždaug šitaip — šeimai sugriuvus, būtų netikslinga ir toliau gyventi griuvėsių nuotaikoje. **Kaip iš griuvėsių iškyla nauji pastatai, taip privalu ir žmoniška atkurti ir šeimos gyvenimą.** Juo labiau, jei atsiranda galimybės. Reikia atsižvelgti ir į žmogaus prigimtį, gyvenimo tikrovę. Gal būt, ateity iškiltų kokios komplikacijos, bet, svarstoma, ar dėl to 5-10 ir gal daugiau metų ar net ligi mirties turime skendėti gedulo nuotaikoje ir — galutinai pasenti? Įstatymai, teisinės normos, galimos bausmės? Žmogaus, karo sąlygų skaudžiai pažeisto žmogaus prigimtis ir tikrovė į tai nekreipia dėmesio.

Tai samprotavimai, kuriuos nebus sunku aptikti tiek Amerikoje, tiek Australijoje, tiek ir kituose kraštuose. Jiems visai negalėtų pritarti tik visai nesusipažinę su praūžusios karo audros padarytais sužalojimais ramiai gyvenusių žmonių socialiam gyvenimui, jų šeimoms, pagaliau, tų žmonių sielai. Visai nėra paslaptis, kad tokių samprotavimų žmonės, neilgai svyruodami, sudaro naujas šeimas. Buvę jų vedybų partneriai vieni jau 10 metų išvežti sunkiesiems darbams į Sibirą, kiti likę nežinomam likimui tėvynėje, o dar kiti tebegyvena jau šioje geležinės uždangos pusėje — Vokietijoje, Anglijoje ar kitur. Pasitaiko ir taip, kad atvykę, pav. į Ameriką vyras su žmona pasimeta ir vienas ar antras sudaro šeimyninius ryšius su kitais, būdami teisiškai ir neišsiskyrę.

Kaip žiūrėti į šiuos reiškinius? Laikyti normalaus gyvenimo iškrypimais? Atsakymas gali būti įvairus, žiūrint, kuriuo požiūriu bus vertinamas paskiras atsitikimas. Jei normaliais laikais gyvenant Lietuvoje į dvipatystę buvo žiūrima kaip į nelegalų ir baustiną dalyką, tai **pokariniuose metuose daug sąvokų buvo pervertinta ir pradėta toleruoti tai, kas šiaip būtų smerktina.** Reikia ir į tai atsižvelgti, kad retas dalykas mūsų civilizuotoje istorijoje, kai taip žiauriai ir masiniu būdu atskirtos šeimos tūkstančiais mylių ir kai tas atskyrimas jau artėja prie dešimtmečio. Retas taip pat dalykas, kad tik kontinentinio pobūdžio grumtynių dėka tos šeimos turės kiek galimybių (jei iš viso turės?) vėl susitikti. Tai yra reiškiniai, kurių negalėjo numatyti ir įstatymų leidėjai.

Gali būti, vis daugėjant pokarinio pobūdžio santuokoms, naujieji teisiniai santykiai bus kiek aptvarkyti ir buvusio karo aukoms labiau bus aišku, **kas įvyksta jiems vėl žengiant į santuokinį gyvenimą — nusikaltimas ar įstatymo leistas legalus aktas?** Tai yra grynai teisinis požiūris ir jis bus skirtingas, žiūrint, kurioje valstybėje gyvenama. Liečiamas klausimas nėra svetimas ir bažnytinei, kanonų teisei (ji bigamiją griežtai draudžia). Jis gali būti svarstomas ir moraliniu ir tautiniu ir socialiniu ir kitais požiūriais. Autorius, neplėsdamas problemos visų aspektų šviesoje, čia paliečia tik teisinę pusę, norėdamas įnešti kiek šviesos į šiaip daug kam miglotą reikalą.

Ką gi sako tie įstatymai, kuo jie laiko bigamiją, kokius žino išskyrimus ir kuriais atvejais ji nėra baustina? Įdomu pastebėti, kad 20 amž. pradžioje rastas Babilono karaliaus Hammurabio teisynas (apie 2,250 m. pr. K.) jau buvo numatęs, kad "žmona nėra pakaltinama, jei ji išteka jos vyrą suėmus..." Mums įdomioje anglo-saksų teisėje, pav. amerikiečių pavyzdžiu paiimtame 1604 m. anglų statute randame nuostatą, kad **asmuo nepakaltinamas, jei prieš tai buvusių vedybų vyras ar žmona per 7 metus yra išbuvę "anapus jūrų" ir jei nebuvo žinių, kad jie gyvena.** JAV įstatymai ir A. Teismo sprendimai, laikydami bigamiją ir poligamiją — daugpatystę "nusikaltimu pgl. visų civilizuotų ir krikščioniškų kraštų įstatymus", anglų pavyzdžiu, bigamiją taip pat laiko nebaustina, jei per 5 metus nebuvo žinoma, kad buvusių vedybų partneris gyvena. Kitaip tariant, negalėjo būti su juo bet kokių ryšių ir jis turėjo būti laikomas mirusiu.

Taigi, tuo atveju vedęs negali būti baudžiamas. Jau kitas klausimas, kuriuo būdu gali būti įrodyta, kad vyras ar žmona tikrai yra mirę, nes gal jie ir gyvena? Paskirų JAV valstybių įstatymai kai kuriais šiais klausimais yra skirtingi ir pav. Ohio seimelio įstatymai numatydami vad. mirties prezumpciją (spėjimą) ją yra įvedę tik turto santykiuose, paveldėjimo, bet ne santuokinėje teisėje. Tuo būdu gali atsirasti įvairių neaiškumų. Bet... **gyvenimas eina savo keliu ir naujos santuokos sudaromos.** Tenka čia pastebėti, kad pav. Ohio įstatymais nėra numatytos galimybės išsiskirti minėto mirties spėjimo atveju ir Clevelando advokatai dar nėra susidūrę su panašiais atsitikimais. Tačiau kitų valstybių (pav. District of Columbia — Washingtono m.) įstatymais tam tikrą laikotarpį nebuvimas, tyčios pasišalinimas teikia pagrindą išsiskirti, taigi sudaryti ir naują satuoką.

Ne tik su bigamijos problema tenka susidurti pokarinio gyvenimo sąlygose. Atsidūrus svetimuose kraštuose pastebimi ir kiti šeimos griuvimo pavyzdžiai. Pirmoje eilėje Amerikoje pastebėtas nepaprastai didelis skyrybų (divorsų) skaičius, nors pastaruoju metu jis rodo mažėjimo žymių. Ir čia karas su savo įtaka įnešė daug žalos — pakaks tik paminėti, kad jei 1940 m. Amerikoje buvo 264,000 išsiskyrimų, tai tuoj po karo, 1946 m. jų skaičius jau pakilo ligi 640,000 ir tik vėliau pradėjo mažėti. Tai ryškiai rodo, kas įvyksta karo sūkuriui praėjus net tose tautose, kurios, palyginti, to karo nedaug buvo paliestos, jau nekalbant apie jų tautinio ir socialinio potencialo sužalojimą ir net naikinimą. Belieka džiaugtis, kad lietuviškos šeimos, bent ligšiol, dar yra parodžiusios tikrai sveikus pagrindus. Juo labiau tai iškeltina, turint galvoje, kas tremtinių pergyventa per pastaruosius kelerius metus.

KNYGA, APIE KURIĄ KALBAMA

Apie neseniai iš spaudos išėjusią Jurgio Savickio novelių knygą "Raudoni batukai" plačiai kalbama ne tik skaitančioje visuomenėje, bet ir spaudoje. Rašytojas ir kritikas Jonas Aistis "Gabijos" žurnale taip rašo: "Savickio stilius labai rafinuotas, labai išdailintas... Visos šioje knygoje tilpusios novelės įdomios ir originalios... "Raudoni batukai" tikrai šviežia ir didelė knyga. Ji yra meistriška". Dienraščio "Draugo" Nr. 241 literatūriniame priede rašoma: "Jurgio Savickio siužetai "pikantiški..." Jurgis Savickas — novelės meistras. Mes džiaugiamės jo nauja novelių knyga "Raudoni batukai".

Gražiai išleistos knygos kaina $1.50. Gaunama šiuo adresu: Gabija, 340 Union Ave., Brooklyn 11, N. Y.

GRAŽŪS SVEIKINIMO ATVIRUKAI

"Gabijos" knygynas šiomis dienomis išleido lietuviškais motyvais pieštus sveikinimo atvirukus gimimo ir vardo dienai. Atvirukai yra kelių spalvų, 16 atvirukų komplektas kainuoja vieną dolerį. Gabija taip pat išleidžia ir puikius kalėdinių sveikinimų atvirukus. Visus šiuos atvirukus piešė dailininkai Birutė Vilkutaitytė — Gedvilienė, Irena Davydovaitė, Povilas Osmolskis, Vytautas Adamkevičius ir kiti. Sveikinimų atvirukais, tiek vardo, tiek gimimo dienai, tiek ir kalėdiniais, verta jau dabar apsirūpinti. Atvirukai gaunami šiuo adresu: Gabija, 340 Union Ave., Brooklyn 11, N. Y.

ANGLŲ KALBOS VADOVĄ

Tamsta gali užsisakyti iškirpdamas ir pasiųsdamas su čekiu ar pašto perlaida žemiau tilpusią atkarpą šiuo adresu:

"WORD & PHRASE", 6660 W. 147th ST., TINLEY PARK, ILL.

Mr. / Mrs. .....

(vardas ir pavardė — rašykit spausdintais raižmenimis)

nr. gatvė miestas valstybė

Užsakau "Anglų kalbos vadovą" ir siunčiu pinigus už ..... sąsiuvinių $.....

Jau turiu sąsiuvinius: I dal. Nr. ..... ir II dal. Nr. .....

(Kas čia jokios pastabos neįrašo, gaus veikalą pradedant pirmaisiais sąsiuviniais)

Pridedu: čekį/money orderį.

(parašas)

LEIDYKLOS PASTABOS:

Prenumeratos kaina JAV:
Atskiras sąsiuvinys — 60 c.
5 sąsiuviniai — $2.75
10 sąsiuvinių — $5.00
15 sąsiuvinių — $6.75
20 sąsiuvinių — $8.00

Norėdamas gauti vieną sąsiuvinį susipažinti, atsiųsk 60 c. pašto ženklais.
Nemokamai vieną prenumeratą gaus tas, kas surinkęs atsiųs keturias prenumeratas.

DEPUTATĖ

ANTANAS DEGUTIS

— O, mielas kaimynas, labai malonu. Pagal laišką aš vakar jau tavęs laukiau, kur buvai dingęs?

— Kad jau taip išėjo... Prašau mielas Justintai, Tatjana įdėjo rūkytų ungurių, prašau!

— Ačiū, ačiū, nuo ungurių aš tai jau niekuomet neatsisakau, prašau sėstis.

— Tai, kaip jau žinai, atvažiavau pirkti namo. Kada aš jį galėsiu pamatyti?

— Teks palaukt kol baigsis darbo valandos. Kad tau nebūtų nuobodu aš paskambinsiu Vytukui, jis ateis ir tave nusives į namus.

— Gerai, man parodys miestą ir nepamatysiu kaip laikas prabėgs. O kad kas neatsitiktų, štai va, Justinai, maišelis su pinigais, padėk juos pas save banke, bus tikriau.

Iš įvairiaspalvės tarbelės Justinas ištraukė pluoštą popiergaliu. Juos išdėstė ant stalo, o ten jokių pinigų, kaip ir nebūta... Stiklinės Ankudino akys visa gerai matė ir pats savim negalėjo tikėti, — sapnas, ar tikrovė?

— Mielas kaimyne, juk tu žinai, kad aš ne komunistas. Kam tu čia man šitą šlamštą pakišai? Įsivaizduok, visų šalių proletarai vieninkitės! Sakyk, ką čia tu tuo, Ankudinai, nori pasakyti?

— Ach gospody, Justinai! Aš žuvau! Šitam maišely buvo 11,500 litų! Tai reiškia, tavo kasininkė mano pinigus sudorojo!

— Kaip tai — mano kasininkė? Kokiu būdu?

— Tu, pasirodo, ir pats nežinai kokius vagis turi savo tarnautojus!

— Nieko nesuprantu! Pas mane nėra jokios kasininkės. Kasininkas yra vyras...

* *

Policija atvykus į banką smulkiai apklausinėjo Ankudiną. Paskui, nusivežė jį į įstaigą ir kartu su Justinu žiūrėjo kriminalinių nusikaltėlių paveikslų albumą. Verčiant šeštą lapą, Ankudinas sukliko:

— Davot, tai šita paukštytė, sudorojo mano pinigus ir apdovanojo komunistų literatūra!

— Tai gana šmaikšti mergaitė, — paaiškino kriminalinės policijos valdininkas, — jauna, vos 18 metų. Ji yra Aksenija Kolesnikovaitė ir jau bus mėnuo, kai išėjo iš kalėjimo atlikus bausmę už tai, kad Karmelitų bažnyčioje, dviem moterim iš kišenių ištraukė pinigus. Ji niekur nepasislėps, sučiupsim, bet, kad rastum, tai abejotina...

* *

Tatjana namuose lauktuvėms kepė "lepioškas" su vyšniom ir mėlynėm. Kaimynas Garunkštis atnešė naminio alaus. Niekas iš lietuvių Ankudinui blogo nelinkėjo. Su visais gražiai sugyveno.

Besitvarkydama vis bėgo prie lango ir žiūrėjo girelės pusėn, ar tik negrįžta vyras. O jau metas.

Iš kito šono, Runskio miško palauke, pasirodė taip laukiamas žmogus. Pastvėrė vaiką ir galvatrūkščiais išbėgo pasitikti. Pamatęs Ankudinas atbėgančią žmoną su vaiku, staiga sustojo. Šaltas prakaitas perkošė jo visą kuną.

— Ne, nei žingsnio pirmyn. Į mišką ir tik kilpa. Kam ji mane dar kalbins, klausinės kaip atrodo namas...

Pasisuka nuo atbėgančios žmonos ir porą žingsnių žengė miško link. Netikėtai greit, tyliais žingsniais, pribėgo Tatjana ir abu su vaiku apkabino Ankudiną.

— Atsitrauk Tatjana, aš, nevertas, kad tu mane apkabintum. Och, kaip viskas žiauru ir bjauru. Tatjana, viskas žuvo.

* *

Namie Ankudinas negalėjo kąsnių nuryti ir nieko nepadėjo nei alus. Tatjanos širdis plyšo iš sielvarto, bet ji sugebėjo valdytis pati, ir net ramino savo vyrą. Ankudinas atsistojo kampe ir susikaupė maldoje.

— Och, Gospodi! Ar tau dabar lengviau? Kaip buvai basas taip ir palikai, nei man, nei tau! Jei jau esam lygūs, tai nors nepavydėk duonos kąsnio mano šeimai, juk jie nekalti!

— Dievo valia, Ankudinai, nepriekaištauk, jis žino ką daro. O kas žino, kas šitos nelaimės kaltininkas — tu, ar aš? Visuomet atsimink, svetimo prakaitas ir ašaros geruoju nesibaigia. Pameni, tavo tėvas prieš pat mirtį mums pasakojo apie mūsų giminės čia atsiradimą. Šioje vietoje, kurią mes paveldėjom ir dabar pardavėm, gyveno lietuvių Šutų šeimyna. Jų namuose karaliaus žandarai rado lietuviškų knygų. Šutus ištrėmė į Sibirą, o jų vieton atkėlė tavo senelį, už tai kad susiginčijęs su uredniku ir jam peiliu išdūręs abi akis. Tavo tėvas visiškai aklas išgyveno 20 metų ir tik mirties dienoje pasakė, kad jis tą sunkų kryžių nešęs už jo tėvo padarytą kaltę, ir nešė kantriai, nepriekaištaudamas, Šitos žemės mes nepirkom. Kaip atėjo, taip ir nuėjo. O be to, nėra to blogo kas neišeitų į gera...

* *

Raudonoji migla užtvino Lietuvą. Ankudino akys nušvito.

— Aš nors pauliavojau su mergina, o ką dabar turi mano kaimynai? Jie taupė, turėjo žemes, kitokias nuosavybes, buvo amatininkai. Ir kas išėjo? Jie buožės, kulokai, juos persekioja, tremia, į kalėjimus kiša, o aš proletarų proletaras! Tiesa, prie Lietuvos valdžios gerai gyvenom. Bet

ŠIMTANUOŠIMTINIS LIETUVIS

Jonas Pakrantis Amerikoje

Vyt. Alantas

Apie idealizmą ir honorarus

Kartą Jonas Pakrantis užėjo į savo bičiulio Martinson — Jono Marcinkevičiaus smuklelę Quick ir ten atsitiktinai rado vietinio lietuvių laikraščio redaktorių ir daugybės šedevrų autorių, poną Lydį.

— Labai malonu tamstą matyti, ponas Lydy, — pasisveikino Pakrantis mandagiai, sėsdamas ant aukštos kėdės šalia jo prie baro. — Aš kaip tik norėjau iš tamstos išgirsti kompetetingą nuomonę apie honorarus autoriams. Aš mat, turiu mažą silpnybę spaudai, gyvendamas Lietuvoje, o paskum ir tremtyje, mėgdavau kada nekada pasisakyti vienu kitu klausimu spaudoje ir labai dažnai gaudavau už tai šiokį tokį honorarėlį, ypač jei iš anksto susitardavau su redakcija. Įdomu, kaip čia, Amerikoje, tas reikalas atrodo? Kaikada ir spaudoje tenka užtikti šiokių tokių balselių tuo reikalu. Man susidaro toks įspūdis, kad naujieji rašytojai ateiviai nėra visai patenkinti, jog nei redaktoriai nei leidėjai nenori jiems mokėti jokių honorarų, o redaktoriai iš savo pusės siūlo rašytojams rašyti "iš idealizmo". Kaip tamsta apie tai galvoji?

— Ateiviai rašytojai turi honorarus užmiršti, — kategoriškai pareikšė ponas Lydys.

— Tamsta manai, kad čia ne tik laikraštininkas, bet ir rašytojas, parašęs kokią knygą, negali gauti honoraro? — paklausė ramiai Pakrantis.

— Nei laikraštininkas nei rašytojas, — atkirto redaktorius Lydys. Aš gerai pažįstu vietines sąlygas, nes savo laikraštį redaguoju arti 30 metų. Redaktoriai vos nevos galas su galu tesuduria, o knygų leisti neapsimoka, nes labai mažai teišperka. Aš pats savo lėšomis išleidau 39 savo knygas...

— Ar jas dykai išdalinai? — vėl paklausė Pakrantis.

— Dykai! Kaip tat dykai?

— Aš norėjau pasakyti: iš idealizmo? — pasitaisė Pakrantis.

— Tamsta juokiesi...

— Kodėl? Jei jau idealizmas, tai tebūna idealizmas iki galo...

— Niekas nereikalauja, kad rašytojas knygą parašytų, savo lėšomis išleistų ir dalytų dykai...

— Ir aš kaip tik tą patį galvoju, — atsakė Pakrantis. — Jei tamsta būtum savo lėošmis išleidęs 39 knygas ir jas dykai išdalinęs, tai tikriausiai būtum bankrutavęs. Jas pardavinėdamas savo įdėtus pinigus, tur būt, atgavai, o gal dar kiek ir uždirbai. Argi būtum jau tas visas knygas leidęs tik iš idealizmo, be jokio uždarbio? Tuo aš nenoriu pasakyti, kad čia, Amerikos lietuvių visuomenėje, galima padaryti dievžin kokį bizni iš knygos, bet, spausdinant savo spaustuvėlėje ir ypatingai energingai platinant, savo įdėtas lėšas, manau, išrinkti galima.

— Leisti lietuviškas knygas Amerikoje neapsimoka, — atsakė redaktorius Lydys. — Amerikoje knygų išleista nemaža, bet jos daugiausia buvo leidžiamos aukų pagalba. Kudirkos raštai išleisti aukų parama...

— Aš žinau, bet mane šiek tiek stebina tamstos toks griežtas pasisakymas prieš honorarų mokėjimą autoriams, — nusišypsojo Pakrantis. — Tamsta tai tvirtini tokiu tonu, lyg, rodos, tai būtų nesugriaunama tiesa ir kažin kokia neliačiama nusistovėjusi tvarka. Knygos išleidimas turi ne tik idealinę, bet ir komercinę pusę. Tamsta sakai: rašytojai neturį reikalauti honoraro, o privalą rašyti iš idealizmo. Gerai, bet kaip tada su knygos leidėju? Aš visai sutikčiau su tamstos reikalavimu iš rašytojo idealizmo, jei tamsta pridurtum: leidėjas turi knygą leisti taip pat iš idealizmo, nereikalaudamas sau jokio uždarbio. O jei jis kiek uždirba, tai tegul tuos pinigus neša, sakysime, į knygai remti fondą. Ir tai dar ne viskas: tamsta dar turėtum pridurti, kad platintojas taip pat privalo dirbti iš idealizmo ir platinti knygas be jokio uždarbio. Tuomet rašytojas tikriausiai pasakytų: jei jau visi dirba iš idealizmo, tai ir aš dirbsiu iš idealizmo ir nereikalausiu jokio honoraro. Bet dabar idealizmo reikalavimas prasideda ir baigiasi rašytoju: o niekas nekalba apie leidėjo ir platintojo idealizmą. Jei leidėjui neapsimoka leisti knyga, tai yra, jei jis numato nieko iš jos neuždirbsiąs, tai jis ramiausiai pasako: ne; ir jam niekas net ir nepagalvoja primesti idealizmo stoką. Juk ar ne kiekvienam aišku, kad jei nėra biznio, reiškia nėra biznio? Jei kas darytų bizį iš to, iš ko aiškiai negali padaryti jokio biznio, jis būtų apšauktas pusgalviu ir tuo istorija pasibaigtų. O jei kai kurie platintojai pareikalauja iš leidėjo net 40 nuošimčių nuo išplatintų knygų, tai niekas nesipiktina ir nešaukia, kad jie nedirba iš idealizmo; bet, jei autorius nori gauti 20 nuošimčių, tai jam su ramiausia sąžine blaškiamas idealizmo stokos kaltinimas, nes jis nenorįs rašyti be honoraro. Kaip tamsta į tai žiūri, ponas Lydy? — paklausė Pakrantis.

— Leidėjas turi išlaikyti spaustuvę, platintojas — ofisą, — numykė ponas Lydys. — Jie turi mokėti mokesčius...

— Tai gal rašytojas gyvena kažin kur už debesų, kur jo nepasiekia mokesčių inspektorius? — nusijuokė Pakrantis. — Gal jam nereikia mokėti sąskaitų už butą, dujas, elektrą, telefoną? Bet tai dar niekis palyginus su tuo faktu, kiek rašytojui tenka išeikvoti pinigo, energijos ir laiko, kol jis pasidaro rašytojas. Tamsta pirmas mane pavadinsi pusgalviu, jei aš įdėsiu kapitalą į tokį biznį, kur jis man neduos jokių dividendų. Kodėl tamsta pripažįsti, kad leidėjas ir platintojas turi gauti tam tikrą uždarbį už idėtą kapitalą ir išeikvotą laiką bei energiją, o rašytojas turi nuo savo uždarbio atsisakyti kažin kurio "idealizmo" vardu? Tai nėra logiška ir tai nėra teisinga. Padalykime naštą tarp visų, tuomet ji bus lengvesnė, bet nereikalaukime, kad ją neštų vien tik autorius...

— Sudie, — staiga pakilo ponas Lydys ir paskubomis išėjo iš smuklelės.

V. Beliajaus

THE DANCE OF LIETUVA

54 lietuvių tautiniai šokiai bei žaidimai

Užsakymus ir pinigus siųsti

DIRVOS redakcijai

Kaina — $5.

Dailininkas J. Mackevičius Tessine

Prieš kiek laiko iš pietvakarinės Vokietijos į Šveicariją persikėlė gyventi mūsų dailės veteranas dailininkas Jonas Mackevičius su šeima, — dukterim med. dr. S. Augevičiene bei anūke Andriana. Kiek žinoma, J. Mackevičius norėjo emigruotį į Ameriką, tikrino sveikatą emigracinėse komisijose, bet be pasekmių: senyvas amžius, svarbiausia, susilpnėjęs regėjimas, neleido išvykti į Dėdės Samo kraštą. Nepavykus su emigracija į užjūrius, mūsų dailininkas darė žygius persikelti į kaimyninį kraštą, Šveicariją. IRO centrui, Ženevoje, tarpininkaujant, Šveicarijos federalinė vyriausybė sutiko į savo kraštą priimti J. Mackevičių su šeima ir jai suteikti savo kaštais prieglobstį bei išlaikymą.

Įsikūrimas naujam krašte iš pradžių visiems sunkus. Su sunkumais Tessine kuriasi ir Mackevičiaus šeima. Viename savo laiške, rašytame šių eilučių autoriui, J. Mackevičius sako:

"Gavau Jūsų laišką ir labai nudžiugau, kad manęs nepamiršot. Matote, atsidūriau Šveicarijoj su visa savo šeimyna. Turėjau papulti į senelių — aklųjų prieglaudą, bet Dievas taip sutvarkė, kad neatskyrė manęs nuo mano šeimos ir dabar gyvenu su savo dukterim ir anūke. Gyvenam Tessine, mažam miestely, "Caritas" namuose. Dalinuos kambarį su vengrų pulkininku, o mano duktė turi kambarį su Adriana. Jieškom buto jau trečias mėnuo, bet tai labai sunkus uždavinys, nes "Caritas" duoda labai mažą pašalpą, duktė negali gauti darbo, o kiek pinigų atsivežėm, jau baigiasi. Bet pavalgyt gaunam ir turim pastogę..."

Laiške J. Mackevičius nusiskundžia, kad ten jaučiasi vienišas. Neturis ryšių su plačiam pasauly išsibarščiusiais kolegomis — dailininkais, bei savo buvusiais mokiniais. Teiraujasi, kur šiuo metu yra ir ką veikia dailininkas Adomas Varnas ir buvęs jo mokinys Mindauags Nasvytis bei kiti. Teiraujasi jų adresų ir džiaugtųsi, jeigu pavyktų atnaujinti su jais ryšius. Toliau, apie savo naują gyvenvietę taip rašo:

"Kaip jau rašiau, mes gyvenam Tessine — ne visai teisybė, nes kantonas dar Graubuendeno, bet visi žmonės kalba jau itališkai ir pora kilometrų nuo mūsų Bellinzano, Tessino sostinė. Kraštas gražus — vieta viena iš gražiausių Šveicarijoj, o man ypatingai malonu, nes aš kur nueinu galiu kalbėti su kuo noriu ir kiek noriu itališkai. Manau, kad mes įsigysim ir susitvarkysim, žinoma, jeigu mano duktė gaus darbą. Šveicarai tuo atžvilgiu yra labai kieti ir darbais nelabai švaistosi."

Dailininkas J. Mackevičius, bėgdamas nuo raudonojo siaubo, Vakarų Vokietiją pasiekė paprastu ūkininko arkliniu vežimu po ilgos, nuotikingos kelionės. Bėglio dienas praleido Hechingeno mieste, netoli Tuebingeno, buvusio vokiečių kaizerio sosto įpėdinio Wilheim'o Hohenzollern'o pilies, esančios ant augšto kalno, papėdėje. Ten gyvendamas J. Mackevičius labai daug dirbo — nutapė kelis šimtus paveikslų, su savo dailės darbais dalyvavo Pabaltijo Tautų Dailės Parodoje Tuebingene ir kitur. Gyvenat svetur mūsų Dailės Veteraną ištiko skaudus smugis: mirė žmona, jo ilgo gyvenimo ištikima palydovė. Kartą, keliantis iš vienos vietos į kitą dailininką apiplėšė piktadariai — pagrobė valizą su apie 200 dailės kūrinių.

Dailininkas Jonas Mackevičius šiuo laiku baigia 80-tą savo amžiau metą. Jis yra gimęs 1872 m. birželio 18 d. (kitais metais birželio 18 d. švęs savo amžiaus 80-ties metų jubiliejų), Raguvos miestely. Dailės mokslus baigė Peterburgo Dailės Akademijoje (jo mokytoju buvo garsusis rusų dailininkas Ilja Riepinas). Ilgą laiką yra gyvenęs Capri, Italijoje, apie dešimts metų mokytojavo Kauno Dailės Mokykloje. J. Mackevičius per savo ilgą amžių yra nutapęs apie penkis tūkstančius paveikslų ir mūsų dailės veteranų tarpe užima ryškią bei garbingą vietą.

Būtų labai gražu, jei dailininko Jono Mackevičiau draugai — dailininkai bei buvę mokiniai nelengvose senatvės dienose jo neužmirštų ir nors retkarčiais lankytų savo laiškais. Labai praverstų ir viena — kita Dėdės Samo "žaliukė", įterpta tarp laiškelio prirašytų lapų... Neužmirškime anapus Atlanto visam laikui liekančių savo bičiulių nors laiškais! J. Mackevičius, baigdamas savo laišką, teisingai pastebi: — "Aš tikiuosi, kad mūsų bičiulystė tęsis nors laiškais. Šiandien jau sunku tikėti, kad mes greitai vėl pasimatytume..."

Vytautas Braziulis

P. S. Tiems, kurie norėtu laiškais susisiekti su dailininku J. Mackevičium, patiekiu dabartinį jo adresą:

Mr. J. Mackevičius, c/o Dr. Med. K. Augevičius, Sanat. "Schatzalp", DAVOS — PLATZ Switzerland.

Linksmai valandai...

GARSŪS KARALIAI

Švedijos karalius Oskaras II kartą apsilankė vienoje pradžios mokykloje. Išklausęs mokytojo aiškintos pamokos, panoro pats paklausinėti vaikų.

— Sakykite, vaikai, kuris jūsų galėtumėt man pasakyti garsiausių Švedijos karalių vardus?

Vaikai tuoj pat vienas po kito suminėjo Gustavą Vazą, Gustavą Adolfą Didįjį ir Karolį XII.

— Labai gerai. Na, o kokį dar karalių tu priskirtum prie didžiųjų, — kreipėsi Oskaras II į mažą megaitę.

— Oskaras II, — nedrąsiai atsakė mergaitė.

— Taip? O kuo gi jis pagarsėjo, — klausia karalius.

— Kad aš nežinau, — sušnibždėjo paraudusi mokinė.

— Hm, — nusijuokė karalius, — aš turėčiau tau paaiškinti, bet kad ir aš nežinau...

VISIEMS ĮTIKO...

Pirmajam pasaulio karui pasibaigus, Versalyje prasidėjo taikos derybos. Joms pirmininkavo prancūzas Clemenceau. Pirmas ir didžiausiausias jo rūpestis buvo nustatyti konferencijų laiką. Mat, amerikietis Wilsonas pranešė, kad jis negalįs dalyvauti posėdžiuose po 6 valandos vakare, nes jo gydytojas įsakęs jam prieš vakarienę prigulti ir į posėdžius negalįs ateiti anksčiau, kaip 3 valandą. Tik anglas Lloyd George sutiko su bet kuriuo laiku.

Apsisvarstęs pirmininkas paskelbė:

— Posėdžiai prasidės 3 valandą ir baigsis 6 valandą. Tad italų atstovas galės miegoti prieš posėdžius, amerikietis — po posėdžių, o anglas — posėdžių metu.

*

Plymuto (Anglijoje) miesto metrikacijos įstaiga netikėtai gavo spręsti uždavinį, kuriam pritrūko paragrafų taisyklėse. Jai, būtent, reikėjo nustatyti pilietybę Zuzanos Procopowicz, kurios motina buvo anglė, o tėvas — Kanados lenkas. Mergaitė buvo gimusi Olandijos bendrovės laive prie Portugalijos krantų, tėvams keliaujant iš Venecuelos į Angliją.

*

Šveinfurto (Vokietijoje) apylinkėje viena moteris, beskusdama pietums morkas, vienoje morkoje rado įaugusį auksinį vedybinį žiedą. Matyt, morkos sėkla pataikė išdygti pačiame pamesto žiedo viduryje, o vėliau žiedas įaugo į morkos liemenį.

NAUJIENA LITERATŪROS MĖGĖJAMS!

JAU ATSPAUSDINTA IR PARDUODAMA POEZIJOS ANTOLOGIJA

ŽEMĖ

ŽEMĖJE telpa brandžiausia kūryba: Juozo KĖKŠTO, Kazio BRADŪNO, Alfonso NYKOS-NILIUNO, Vytauto MAČERNIO ir Henriko NAGIO.

Antalogiją redagavo KAZYS BRADŪNAS, o studijinį įvadą parašė JUOZAS GIRNIUS.

ŽEMĘ išleido "LIETUVIŲ DIENOS" — 9204 S. Broadway, Los Angeles 3, Calif. Knyga turi 200 pusl., iliustruota ir atspausdinta dviem spalvom. Kaina $4.00. Ją galima įsigyti pas visus "Lietuvių Dienų" atstovus. **Clevelandiečiai gali įsigyti ir Dirvos redakcijoj.**

man, kaip rusui, reikia prisipažint, a vsiož taki svoji...

Taip begalvodamas Ankudinas iš Kazlo dvaro, kaip buvęs to dvaro darbininkas, dabar užvaizda, ėjo į miestelį kompartijon pasiteirauti dėl naujai siūlomų teisėjo pareigų.

— Pasirašyti moku, o aktą parašys sekretorius ir jį perskaitys. Kam aš būčiau teisėjas, jei pats rašysiu ir skaitysiu? Kodėl jie man neduoda prokuroro pareigų? Man geriau tiktų, bet sako, kad turi gauti iš Kauno kompartijos sutikimą. Kaip ten bebūtų, bet aš jau ponas ir ne bet koks ponas!

Deputatų rinkimo įkaršty visi komunistai nėrėsi. Kam to reikėjo, niekas negalėjo suprasti, nes gi jokių kitokių kandidatų nebuvo, kaip tik tie, už kuriuos jie ragino balsuoti. Įeinant į miestelį prie tilto komjaunuoliai Abromas Švarcas ir Arkadijas Kolesnikovas sėdėjo prie didelio stalo, prie kurio buvo stirta plakatų, ir juos dalino praeinantiems. Ir Ankudinas gavo pluoštą popierių.

"Nei vieno balso liaudies priešam! Mūsų apskrities liaudies atstovai: Aksenija Kolesnikovaitė ir Jurgis Pupeikis".

Stop! Aksenija Kolesnikovaitė, tai mūsų kraujo žmogus. Fotografija! Sviatoj Luka! Tai gi ta pati, kuri mane padarė proletaru! Matai ką reiškia aukštoji politika! Teisingai Tatjana sakė, kad nėra to blogo, kas neišeitų į gerą! Aksenija! Aš tave renku į deputatus ir kitus agituosiu, kad už tavę balsuotų. Štai kada aš prokuroras!

Ankudinas miestely sutiko daugiau pažįstamu vyrų. Į kompartiją nusprendė neiti, lauks deputatų išrinkimo, o tada tiesiai į Kauną, pas deputatę Akseniją!

* *

Kolesnikovaitę ir Pupeikį, kaip ir visus kitus deputatus, išrinko 99,8%. Ankudinas trynė rankas iš džiaugsmo. Kompartijos raštinėje jam buvo nepatogu pasisakyti, ko jam reikia Kaune. Neįrodžius, kad kelionė naudinga partijos veikimui, leidimo autobusu važiuoti nedavė. Bet Ankudinas ryžtingas. Per 5 dienas pasiekė Kauną pėščias. Sujieškojo savo deputatės Kolesnikovaitės įstaigą, tik lengvai patėkti negalėjo. Iš lauko pusės prie durų stovėjo du sargybiniai.

— Kur braunies, kokiu reikalu?

— Aš pas deputatę draugę Akseniją, dėl tarnybos.

Po ilgesnio aiškinimosi įleido.

Ant viršaus koridoriuje N.K.V.D. agentai išpurtė jį iki smulkiausio skuduro, bet nieko šaunamo nėradę, atidarė duris ir įleido į kabinetą. Ankudinas pamatė — ta pati, kur ąžuolyne... Deputatė sėdėjo minkštame žaliame fotely ir rūkė cigaretę. Apsivilkus žalia šilko suknute. Ant abiejų rankų žybėjo du brangūs žiedai.

— Zdrastvuite! Aš pas draugę deputatę dėl prokuroro vietos. Vietoj kompartija nesusitvarko.

— Pavardė?

— Ankudinas Nikitinas.

— Kuo gali įrodyt nuopelnus komunizmui?

— Taigi, drauge, atsimeni, tuos 111,50 litų? Pagalvok, tais laikais, ar dar reikią didesnių nuopelnų?

— Nieko neatsimenu!

— Drauge Aksenija, tai kaip gi neatsimeni? Štai gi tas pats ir maišelis, nugi ir tie patys, visų šalių proletarai vieninkitės! Argi nebuvo tada malonu?

Deputatė išplėtė akis. Staiga:

— Ach tu, pravokatoriau, tu baltasai revoliucioneriau, tai tu už tokius nuopelnus jieškai prokuroro vietos, kada mes, komunizmo šulai, kalėjime žuvom? Aš čia tuojau tave aprūpinsiu darbu!

Ankudinas tik pamatė, kad deputatė paspaudė mygtuką ir pati išvirtus iš fotelio ėmė šaukti.

— Gelbėkit! Baltasai revoliucionierius nori mane nužudyt!

Ankudinas persigando ir suprato, kad prokuroro pareigos baigsis blogai, bet buvo jau per vėlu. Kaip perkūnas keturi NKVD agentai įlėkė į kabinetą ir greit užmovė brezentinį maišą ant galvos. Partrenkė ant gridų ir per laiptus nuakėjo žemyn. Už maišo galų gerokai įsiūbavo ir numetė ant kietų mašinos grindų. Mašina pajudėjo. Važiavo nelabai ilgai ir vėl pajuto, kai kietos rankos pastvėrė jį ir nuvilko laiptais žemyn. Rūsio urve, atrišo maišą ir jį paliko. Urve degė menkutė žvakutė. Ankudinas atsipeikėjo ir paėmęs žvakutę į ranką, ėmė dairytis. Ant sienų ir grindų buvo didelis kraujo dėmės. Ant geležinių durų ir dviejuose kampuose — ištaškytų smegenų...

— Šventas Lukai ir visi šventieji, aš daug jum gyvenime žadėjau, bet neištesėjau. Būkite atlaidūs...

Kada Ankudinas ruošėsi dar neištirtom kančiom, atsidarė rūsio durys.

— Sakyk tu, baltasai šunie, kas dar daugiau yra baltųjų revoliucionierių organizacijoj?

* *

Budeliai pavargo. Staigiai paleido virvę ir kankinys stačia galva nukrito ant cementinių grindų. Milžinas vyras tik sušniokštė. Iš burnos ir ausų pasirodė kraujas. Tai buvo paskutinis jo gyvybės ženklas.

— Mums buvai nekalbus, ateis kita pamaina — prašnekins!

Užtrenkė duris, užrakino. Neilgai trukus atėjo antroji pamaina. Nebeprašnekino...

Iš ilgos Ankudino barzdos pasiliko, tik nuoskinos. Jo rūbai buvo, tarytum, akėčiomis išvažinėti. Taip pat ir jo viltys, sudėtos į "naują gyvenimą..." Jo Tatjana gal ir dabar vis dar bėga prie lango ir laukia savo vyro...

(Pabaiga)

Ir atsirado Švento Sosto rašto komentatorius...

Spalio 13 dieną Chicagoje, šv. Kazimiero seserys suruošė naujai statomos mokyklos kertinio akmens pašventimo iškilmes.

Statomosios mokyklos pastatas milžiniškas, berods, kainosiąs daugiau kaip 3 milijonai dolerių. Ir tikrai, yra kuo pasigėrėti ir pasidžiaugti tokių seserų kazimieriečių užsimojimu.

Deja, ne vieno šiose iškilmėse dalyvavusio lietuvio širdį gaubė liūdesys. Juk šis didis seserų užsimojimas, didžia dalimi lietuvių suaukotais pinigais vykdomas, mažai betarnaus lietuvybės ir jos dvasios ugdymui. Dar metai — kiti ir ši mokykla paliks svetima lietuviams...

Tiesa, vienas šių iškilmių kalbėtojas pareiškė, girdi, šioje mokykloje bus palaikomas lietuviškasai charakteris. Žinoma, kalbėti galima, tačiau, tikrovėje yra kitaip. Jau pats šios mokyklos vardo pakeitimas iš šv. Kazimiero į "Maria High School" daug ką pasako. Koks gi motyvas buvo šią mokyklą tokiu vardu pavadinti? Pagaliau, ką gi reiškia plikas "Maria" žodis? Nenoromis peršasi galvon mintis, kad gal dėl to taip padaryta, kad šv. Kazimieras perdaug primena Lietuvą, kaip jos tautietis ir jos šventasis...

Labai gaila, kad šių iškilmių rengėjai nerado reikalo pakviesti šios neva lietuviškosios mokyklos kertinį akmenį pašventinti lietuvį vyskupą, kuris šiose iškilmėse tik kaip svečias dalyvavo. Juk lietuviams būtų buvę daug maloniau matyti savąjį tautietį vyskupą šventinant kertinį akmenį, negu svetimtautį monsignorą. Įdomu, ar yra kada nors Chicagoje buvęs atsitikimas, kad kitų tautų žmonės būtų pakvietę kurį nors lietuvį dignitorių jų kultūrinių įstaigų pašventinti?

Tačiau keistas, lietuviui nesuprantamas, šių iškilmių proga, kan. prof. Končiaus padarytas per "Margučio" radiją Chicagoje pareiškimas, kuris buvo idėtas ir "Drauge" spalio 17 d. Ten prof. Končius cituoja 1907 duotą Švento Sosto raštą šv. Kazimiero seserų kongregacijos įsteigimo proga. **Šiame rašte yra aiškiai pasakyta, kad seserų kazimieričių tikslas mokyti vaikučius lietuvių kalba.** Puiku. Tačiau, kan. prof. Končius rado reikalo nuo savęs ši šv. Sosto dokumenta **savaip aiškinti.** Jo žodžiai: "Turime suprasti, kad

Nebėra šv. Kazimiero vardo vadinamos lietuviškos akademijos iškaboje. Senoji iškaba atsidūrė žemėje (rodyklė ir padidinta tos vietos nuotrauka dešinėje).

čia ne Lietuva, dėstomoji kalba turi būti anglų, bet lietuvių charakteris ir dvasia čia išlaikoma..."

Kan. prof. Končiui jau nebe pirmas kartas tenka nukalbėti nei šį nei tą. Tą ne vienas prisimename jau iš jo keliones, lankant lietuvių stovyklas Vokietijoje. Negalėjome tuomet suprasti, argi Amerikos lietuviai tik tokį žmogų galėjo pas save surasti, kuris nesugeba nei šiltu, jautriu žodžiu prabilti į baimės, skurdo ir alkio iškankintas širdis, nei nusakyti tų didžių Amerikoje gyvenančių brolių pastangų mūsų vargui sumažinti. Atsimenu, kan. prof. Končius atsilankė vienos stovyklos lietuvių gimnazijoje, kur jis buvo laukiamas iš visos širdies. Ir kokį jis tuomet mokiniams numetė "perliuką": "Aš tai į Lietuvą nevažiuosiu, aš pasiliksiu Amerikoje..." Tai buvo šalto vandens dušas ant jaunimo įkaitusių patriotinių jausmų.

O dabar kan. prof. Končius skelbia, kad, girdi, lietuviai turi žinoti, jog čia Amerika, todėl šioje mokykloje **turi būti** mokymas vedamas anglų kalba. Negalima suprasti, kam gi kan. prof. Končius dar mini Švento Sosto raštą, kuriame yra aiškiai nusakyta seselių pareigos ir kuria kalba jos turi vaikus mokyti mokykloje. Juk šis Romos duotas dokumentas buvo duotas **seselėms, gyvenančioms Amerikoje.** Roma, matyt, rado reikalo joms tai primygtinai pabrėžti. Kam gi kan. prof. Končius aiškina Romos duotąjį dokumentą kitaip? Kas jam yra suteikęs galią Romos seserims nusakytą pareigą kitaip išversti, būtent vieton lietuvių kalbos brukti anglų kalbą, primenant lietuviams, kad čia, girdi, Amerika. **Roma tikriausiai žinojo kokioje šalyje seserys gyvena.** Būt buvę kan. prof. Končiui labai pravartu prieš tokį Romos rašto aiškinimą pasiskaityti vyskupo V. Brizgio parašytą straipsnį apie "Tautinių kultūros vertybių vietą savose bažnyčiose", įdėtą Aidų Nr. 7, 1951. Ten būtų radęs, kad, ką Roma kartą yra įsteigusi, tai be jos atskiro leidimo ką nors keisti negalima. Baigdamas savo straipsnį, vyskupas taip rašo: "Kur pasaulyje kiek mūsų bebūtų, kur tik turime savas lietuviškas parapijas ir bažnyčias, savas lietuviškas mokyklas, lietuviškus vienuolynus, visur supraskime ir įvertinkime Bažnyčios motiniškos širdies teikiamą privilegiją ir skirkime jose savai lietuviškai kalbai, savai religinei dvasiai savoms religinėms praktikoms ir saviems religiniams papročiams tą vietą, kurią jiems leidžia pati visų mūsų motina Katalikų Bažnyčia".

Be to, kan. prof. Končiui turėtų būti žinoma, kiek galima palaikyti lietuviškąjį charakterį ir lietuviškąją dvasią ten, kur išsižadama savos tėvų kalbos. Ar kan. prof. Končius nėra patyręs, ką reiškia tėvų kalbą pakeisti svetimąją? Ar jis nežino, kad Lietuvoje lenkiškųjų dvarų ir sulenkėjusių kunigų sulenkinti lietuviai, dar ilgai ir Nepriklausomai Lietuvai atsikūrus žvelgė Varšuvos link? Aš norėčiau paklausti kan. prof. Končių, kiek liko lietuviško charakterio ir dvasios Lietuvos sostinės gyventojuose Vilniuje, kur lietuvių kalbą pakeitė lenkiškoji arba Rytprūsiuose bei Klaipėdoje, tose šeimose, kur vietoj lietuviškos kalbos įsigalėjo vokiška Kam kam, bet kan. prof. Končiui šitas dalykas turėtų būti žinomas, ir tokių keistenybių per "Margučio" radiją jam nepritiktų skleisti. Ypač, kai iš Balfo pirmininko lūpų išgirsti tokius pareiškimus, lietuvio širdžiai yra perdaug skaudu.

V. Rušėnas

•PAKELIUI Į MIRTĮ — B. Gaidžiūno aprašymai apie pergyvenimus vokiečių kalėjimuose. 231 pusl. Kaina $1.00

DIRVĄ UŽSISAKYTI galima ir šiandien, nėra reikalo laukti nei metų, nei mėnesio pabaigos!

Ar pažįsti šį kraštą?

Jungtinių Valstybių miestai

(Tęsinys iš pereito numerio)

Vienas jų yra italų renesanso stiliaus, pastatytas 1897 m. ir antras — priestatas iš baltojo marmuro, baigtas 1939 m. Pastatai užima 13 su puse akrų ploto.

Kokie yra šios bibliotekos turtai gali paliudyti šie skaičiai: knygų ir brošiūrų yra 8,956,000, įrištų laikraščių tomų 131,000, rankraščių 11,970,000, žemėlapių 1,981,000, mikrofilmų juostų 81,000, filmų rolių 84,000, muzikos rinkinių ir gaidų 1,849,000, plokštelių (rekordų) 326,000, foto negatyvų 2,038,000 ir šimtai tūkstančių kitų rinkinių. Biblioteka atidaryta 1800 m. ir pernai paminėjo savo 150 m. sukaktį. 1814 m. ją buvo sudeginę britų daliniai. 1851 m. du trečdaliai bibliotekos turtų žuvo gaisre, Jos rinkinių tarpe yra daug istorinės vertės dokumentų, pav. Nepriklausomybės Deklaracija ir JAV konstitucija.

Bibliotekos veiklą gali pavaizduoti šie duomenys — per 1948-49 m. ji atsakė į 22,852 Kongreso užklausimus, išplatino 25,500,000 katalogų kortelių 8,000 knygų ėmėjams, nufotografavo 114,553 dalykus, išdalino 65,540 knygų. Per metus biblioteka turi nemažiau 8 mil. pajamų ir išlaidų. Vienas svarbiausių jos darbų 1950 m. buvo nufotografavimas į mikrofilmų juostą 500,000 pusl. senųjų rankraščių, rastų Šv. Kotrynos vienuolyne Sinajos kalne (300 m. pr. Kr.). Šalia savo tiesioginio darbo Kongreso Biblioteka vysto ir plačią kultūrinę veiklą — rengia parodas, paskaitas, įvairius minėjimus, koncertus. **Tautinė Meno Galerija** (National Gallery of Art), įsteigta 1937 m. yra viena žymiausių visose JAV. Jos marmurinis pastatas, kaštavęs 15 mil. dol. yra viena didžiausių marmuro statybų pasauly. Muziejui pastatyti lėšas paskyrė jau miręs A. W. Mellon. Jame rasime daug meno rinkinių — per 16,000. Šalia Rafaelio, Rembrandto ir kitų Europos meisterių darbų Muziejus turi ir nemaža amerikiečių dailininkų paveikslų. Paskiri asmens (Widener, Rosenwald) yra Muziejui padovanoję turtingas meno rinkinių kolekcijas.

Arlingtono Tautinės Kapinės, įst. 1864 m. yra kitoje Potomac upės pusėje prieš Washingtoną. Šiuo metu kapinių plotas užima 440 akrų ir palaidotųjų kariškių skaičius siekia per 70 tūkst. Jose palaidota ir daug žymiųjų amerikiečių, pav. buvęs prez. W. Taft. Šalia kapinių yra ir Nežinomojo Kareivio kapas, skirtas I pas. karo kovoms. Čia palaidotas vienas iš keturių nežinomų Amerikos karių, iškastų iš Prancūzijoje esančių amerikiečių kapinių.

Plačiau yra žinomas **Pentagono** vardas — tai didžiausias pasauly įstaigoms skirtas pastatas, kuriame baigiantis paskutiniam karui dirbo 32,000 kariniai ir civiliniai Karo Departamento valdininkai. Nuo 1948 m. pastate dirba patys svarbieji Amerikos Armijos, Laivyno ir Oro pajėgų pareigūnai. Pentagono plotas — 34 akrai.

Iš kitų Washingtono įdomesnių pastatų ir paminklų dar minėtini — Ginkluotų Pajėgų Patologijos Institutas, Armijos Medicinos Biblioteka, Corcoran'o Meno Galerija, Amerikos Revoliucijos Dukterų Biblioteka (37 tūkst. tomų), Folger'io Šekspyro Biblioteka (nemažiau 100,000 knygų iš 18-20 amž., reti Šekspyro kūrinių rankraščiai ir spausdiniai), Th. Jefferson'ui pagerbti paminklinis pastatas su graikų kolonomis ir skulptūros dekoracijomis, Lincolnui pagerbti paminklinis pastatas, kaštavęs apie 3 mil. dol., Tautinė Mokslo Akademija, įst. 1863 m., Tautos Archyvų rūmai, mokslo tyrinėjimams remti ir skatinti Smitho Institucija (leidžia 13 serijų mokslo leidinių), turinti savo žinioje visą eilę muziejų, obelisko formos Washingtono Tautinis Paminklas — jis iš baltojo marmuro, 555 pėdų augščio - įdomu, kad jį pradėjus statyti 1868 m. popiežiaus padovanotas marmuro blokas paminklui, tačiau netrukus jis buvo pavogtas. Paminklas visuomenei atidarytas 1888 m. Viduje yra 188 paminkliniai akmenys, padovanoti svetimų kraštų, 48 JAV valstybių, miestų ir įvairių organizacijų. Nuo jo atidarymo, paminklą yra aplankę per 24 mil. žmonių.

Chicago — antrasis gyventojų skaičium J. Valstybių miestas ir daugiausiai turįs lietuvių gyventojų. Chicaga turi svarbų uostą, geležies rūda aprūpinantį geležies liejyklas South Chicagos ir Gary miestuose, Indianos valst. Miestas turi labai didelį geležinkelių mazgą (22 linijos) ir 14 oro susisiekimo linijų. Iš žymėtinų pastatų ir institucijų Chicagoje pažymėtina — Meno Institutas, įst. 1879 m. jungia muziejų, mokyklą, teatrą, meno bibliotekas, toliau — Meno Akademija, įst. 1857 m., Istorijos Draugija, Adler Planetarium ir Astronomijos Muziejus, pirmoji tos rūšies institucija Amerikoje, įst. 1930 m., Gamtos Istorijos Muziejus, Newberry Biblioteka, įst. 1887 m. su apie 700,000 tomų ir rankraščių, Orientalinis Institutas (Art. Rytų civilizacijoms tirti), Mokslo — Pramonės Muziejus, Lincolno Parko zoologinis sodas, Shedd'o Akvariumas (10,000 eksponatų).

Philadelphia — vienas didžiausių JAV miestų, turi daug istorinės vertės bruožų — čia priimti konfederacijos straipsniai, parašyta ir pasirašyta Nepriklausomybės Deklaracija ir parengta JAV Konstitucija. Iš šio miesto institucijų pažymėtinos — Pennsylvanios Universitetas, įst. 1889 m., pasižymįs žmonijos istorijos studijomis, archeologijos tyrinėjimais. Šioje mokslo įstaigoje mokslinį darbą dirba ir mūsų mokslo vyrai prof. V. Krėvė — Mickevičius ir dr. A. Salys. Toliau minėtinas Philadelphios Meno Muziejus, baigtas statyti 1928 m. Turi daug rinkinių iš Europos ir Azijos nuo krikščioniškosios eros pradžios. Pažymėtini prancūzų viduramžių ir renensanso rinkiniai. Minėtinas miesto Franklino Institutas, vienas seniausių krašte, skirtas tirti mechanikos menui ir pritaikomajam mokslui. Instituto tyrimų laboratorijos dirba ir vyriausybės reikalams. Dailiojo Meno Akademija, įst. 1805 m. yra seniausia tos rūšies institucija Amerikoje.

Los Angeles — ketvirtas savo dydžiu J. Valstybių miestas savo pramonės dėka nepaprastai išaugo gyventojų skaičiumi. Pramonės srity jis pirmauja lėktuvų dalių gamyboje, filmose, kompresorių, šaldytuvų gamyboje. Ne tik savo pramone, filmomis ir Ram. Vandenyno paplūdimiais pasižymi šis miestas. Čia rasime ir mokslo įstaigų — minėtinas parodų rajone esąs Los Angeles srities muziejus su meno galerijomis, Pietvakarių Muziejus (Amerikos indėnų kultūra), Henry E. Huntington'o Biblioteka San Marino netoli Los Angeles — turi muziejų, meno galeriją, botanikos sodą. Kalifornijos Universiteto (Berkeley m.) bibliotekos dalis yra Los Angeles — turi 706,000 tomų, daug svarbių rinkinių iš folkloro, vokiečių ir skandinavų filologijos, Kalifornijos istorijos.

(B. d.)

Parengė V. Al.

Visam Clevelande girdite sakant:

"Aš turiu daugiau jėgos autmobily, nes vartoju SURE-FIRE Gulf NO-NOX."

Rudenį ir ziemą vartokite tik GULF NO-NOX gasoliną del jo SURE-FIRE veikimo!

1000 Skaitytojų!

Dirva skelbia antrą talką,

tikslu įtraukti į Dirvos skaitytojų šeimą dar vieną tūkstantį skaitytojų, kurie lig šiol neprenumeruoja Dirvos greičiausiai tik dėl to, kad nesutiko tinkamos progos jai užsisakyti. Sudarykime jiems tą progą!

Nuo 1951 metų rugpjūčio 15 dienos iki 1952 metų sausio 1 dienos yra šios talkos darbo laikas.

Talkininkai kviečiami Dirvos atstovai ir visi kiti jos bendraminčiai.

Talkos pabaigtuvėms šį kartą skiriamos šešios premijos: trys platintojams ir trys skaitytojams, kurios bus išmokėtos, jei per talkos laiką bus įvykdyta bent pusė numatytojo plano.

Pirmosios premijos — po 50 dolerių, antrosios — po 30 dolerių ir trečiosios — po 20 dolerių.

Skaitytojams premijos bus paskirtos laimėjimo būdu. Kiekvienas naujas skaitytojas, užsiprenumeravęs Dirvą talkos laikotarpyje, gaus eilės numerį, duodantį teisę dalyvauti premijos laimėjime. Teisė į pilną premiją priklausys užsimokėjusiems už metus. Užsimokėjusieji už metų dalį, turės teisę tik į atitinkamą laimėtos premijos dalį (dalinsis premiją su kuo nors kitu, laimėjusiu kitą tos premijos dalį).

Platintojams premijos bus skiriamos tiems, kurie bus surinkę daugiausią taškų. Metinė prenumerata — 4 taškai, (kiekvienas metų ketvirtis po 1 tašką). Jei į vieną premiją konkuruotų du ar daugiau po vienodą taškų skaičių turinčių platintojų, toji premija tarp jų būtų skiriama laimėjimo būdu. Nelaimėjęs augštesnės premijos toks platintojas normalia tvarka dalyvautų varžybose su kitais dėl mažesnės premijos.

Žinios iš pavergtos Lietuvos

Ištisi kaimai likviduoti

Trėmimai palietė ne tik stambesnius Lietuvos žemvaldžius. Ištremti gyventojai visos eilės vietovių, kur buvo įtarta, jog jose partizanai gauna paramos. Štai Kartenos valsčiuje, pagal Voveraičių mišką gyvenusieji ištremti visi gyventojai. Dalis jų buvo ištremta 1948 metais, dalis 1949 metais. Šiandien Voveraičių miško pakraščiais nėra nė vieno gyventojo.

Gana daug gyventojų ištremta ir iš kitų Kartenos valsčiaus vietovių. Iš Kalnų Grikštų kaimo išvežta 15 šeimų, kas sudaro per 50 procentų vietos gyventojų.

Tą pat galima pasakyti ir apie kitas Lietuvos vietoves.

— Kas dirba ištremtųjų žemę?

Šis klausimas savotiškai skamba vyrams, gerai pažįstantiems nūdienį gyvenimą Lietuvoje. Šiandien tekalba propagandistai ir spauda rašo, kad vis didesni žemės plotai apdirbami. Faktiškai daug buvusių derlingų žemių dirvonuoja.

— Daug kur buvusiose kultūrinėse pievose keroja krūmai, auga alksniai, — sako vienas iš laisvę pasiekusių.

Ištremtųjų trobesiai nuardomi

Perėjus kolchozinėn sistemon prieita prie sunkiai įsivaizduojamo chaoso, ūkinio suirimo. Labai dažnai kolchozininkai nebepajėgia tinkamai įdirbti turimą žemę. Ištremtųjų žemės plotai paliekami dirvonauti. Yra vietovių, kur išvežtųjų trobėsiai būva tuojau pat nuardomi.

Ar vykdoma kolchozų trobesių statyba?

Apie tokią statybą nemaža nuolat rašoma lietuvių kalba išeinančioje sovietinėje spaudoje. Per radiją taip pat įvairių kolchozų vadovai kalba apie pasiruošimus kolchozų centrinių pastatų statyboms. Tačiau nieko panašaus tikrovėje dar nėra.

— Apie statybą niekas nė nemano, nes gyventojai nespėja apsivaikyti su kitais darbais,— kalba vienas iš laisvę pasiekusiųjų.

— Šiandien Lietuvoje trobesių daugiau nugriaunama, negu statoma, — papildo kitas.

"Grūdai Lietuvoje — kaip auksas"

Didžiausia sukolchozintoje Lietuvoje brangenybė yra duoniniai grūdai. Nors jų kainos pagal laiką ir vietoves kiek svyruoja, tačiau vidutiniškai grūdų centneris kainuoja 250 rublių. Juos įpirkti gali tik retas gyventojas, vadinamieji "pasiturintieji".

Kai kolchozai ar dar esą laisvi ūkininkai atlieka grūdų prievoles, jie už centnerį pirmarūšių duoninių grūdų gauna po 4,5 rublius. Tokias kainas moka valstybė. Kadangi prievolės didžiulės, jas atlikęs kolchozas dažniausiai palieka tuščiais aruodais.

Sovietinė valstybė plėšiko vaidmenyje

— Kai kolchozai ar vienas kitas esąs laisvas ūkininkas Lietuvoje atlieka nustatytas prievoles, jam mokamos tokios kainos, kad už gautus pinigus veik nieko negali nusipirkti, — kalba gerai pažinusieji gyvenimo sąlygas Lietuvoje vyrai. — Pavyzdžiui už pristatytą bulvių centnerį valstybė moka 1 rublį ir 80 kapeikų. Gi kai gyventojas centnerį bulvių nori nusipirkti valstybinėse parduotuvėse, jau turi mokėti 50 rublių. Tai oficiali pardavimo kaina. Grūdų surinkimo punktai už pristatytų pirmarūšių rugių centnerį moka 4,5 rublius, o kai darbininkas nueina į valstybės kontroliuojamą parduotuvę, jis turi už vieną kilogramą duonos mokėti 2 rublius ir 40 kapeikų, tai yra daugiau, negu gaunama už pusę centnerio valstybei pristačius grūdų.

Pasakoja lietuviai, pro geležinę uždangą prasiveržę laisvan pasaulin

Nežiūrint kainų aukštumo ir paprastos duonos Lietuvoje ne visada galima gauti. Būva vietovių, kur duona tampa reta brangenybe.

Baudos už neatėjimą į darbą

Ne tik privalomas prievoles atliekant vykdomas gyventojų apiplėšimas. Dirbančiųjų išnaudojimas vyksta kiekviename žingsnyje. Štai kolchozininkas dėl kurios nors priežasties nenuėjo vieną dieną į darbą. Negalavo jo sveikata ar dėl kurio nors kito reikalo negalėjo dirbti. Jam jau už vienos dienos nedarbą nurašomi penki darbadieniai. Jei metų būvyje antrą dieną nenueis į darbą, jam bus nurašyta jau daugiau negu penki išdirbti darbadieniai, bent mažiausiai 7, o kartais ir 10. Jei trečią dieną nenueis į darbą, bus nušalintas nuo palikto sklypelio žemės.

Karinė tarnyba nuo 3 iki 7 metų

Karinė tarnyba trunka įvairiai. Trumpiausia, bent kalbama, turėtų tarnauti patekusieji į pėstininkus. Jiems numatytas trejų metų karinės prievolės atlikimo laikas. Bet praktiškai niekas po trejų metų negrįžta iš kariuomenės,

Patekusieji artelerijon karinę tarnyba atlieka per 5 metus, gi jūrininkams ir į aviacijos dalinius patekusiems tenka ištarnauti po 7 metus.

Šaukiamieji kariuomenėn beveik visi paimami. Didelė retenybė, kad kuris pašauktasis lietuvis išsisuktų nuo karinės tarnybos. Vienintelis kelias jos išvengti — miškas. Tačiau tokie dezertyrai nuolat gaudomi.

Nemaža lietuvių, paimtų kariuomenėn, karinę tarnybą atlieka Mongolijoj, Lvove, Černigove ir kitose Rusijos vietovėse.

Slaptomis į Lietuvą grįžusieji

— Tokių sugrįžėlių pasitaikė daugiausia tuojau po karo, bolševikams antrą kartą Lietuvą okupavus.

— Kadangi ištremtieji, buvo nublokšti į gana tolimas Rusijos sritis, net anapus Uralo, kaip jie galėjo nugalėti tokius didžiulius nuotolius?

— Sunkios gyvenimo sąlygos žmogui, gelbstinčiam savo gyvybę, pasirodo suteikia tokių jėgų, kad jis pats kartais nustemba tiek jų turėjęs, — atsako turėjusieji progos susitikti ir išsikalbėti su "slaptaisiais sugrįžėliais". — Kaip kad masės rusų, pokariniais metais plūste užplūdo Lietuvą, jon atvykę gelbėti savo gyvybės paskutinius likučius, taip ir slaptai pabėgusieji lietuviai surado būdų ir priemonių pasiekti savo kraštą. Jie ėjo pėsti, vietomis slaptomis pavažiavo prisikabinę prie prekinių traukinių ir taip vargais negalais pasiekė Lietuvą.

Pirmomis dienomis tokie sugrįžėliai gavo atsikvėpti pasiekę savo namus. Tada sovietai dar tik buvo pradėję įvesti "savo tvarką", dar nebuvo jų spėta suregistruoti kiekvieną Lietuvos gyventoją. Tačiau tatai neilgai truko. Greit pradėjo aiškėti slaptieji sugrįžėliai. Tokius, tik paaiškėjus apie jų slaptą sugrįžimą, tuojau pat suėmė ir vėl išgabeno į neaprėpiamus Sovietų Rusijos plotus.

Aiškėja ištremtųjų gyvenimo sąlygos

Iš grįžusių pasakojimų daug paaiškėjo apie sąlygas Sibiro taigose bei kitose Rusijos vietovėse. Pasirodo, kad yra sunkiausia tiems tremtiniams, kurie turi mažų vaikų bei kurių vyresnis amžius jau neteikia jėgų atlikti tremtiniams skiriamus darbus. Vieniems tenka dirbti miškuose, kitiems prie uostų, tretiems kolchozuose ir t. t. Kas turi jėgų, kas įstengia atlikti skiriamas gana dideles normas, tas dar gali šiaip taip verstis. Tačiau kuriam stinga jėgų atlikti nustatytas darbo normas, tas negauna pilno nustatyto gana kuklaus prasto maisto davinio ir tokio jėgos greit išsenka.

— Didžiausias sunkumas ištremtiesiems yra stoka drabužių, — pastebi vienas vyras, turėjęs progų išsikalbėti su slaptai grįžusiais. — Kažin ar bepasitaiko tokių, kurie iš gaunamų už darbą atlyginimų įstengtų įsigyti kokį aprangalą. Pirmoje vietoje kiekvienas stengiasi prisipirkti maisto, kad ilgiau galėtų palaikyti savo gyvybę. O maistas sunkiai gaunamas ir gana brangus. Ištremtųjų yra įkurdintų tokiose vietovėse, kur net gėlo vandens nėra ir darbe pavargusiems reikia eiti jo jieškoti kelioliką kilometrų.

Nauji trėmimai

Iš gaunamų laiškų aiškėja, jog bene daugiausia paskutiniais metais ištremtųjų lietuvių bus patekę į Jesnojarsko ir Irkutsko sritis.

"Netalkinantieji" trėmimams suimami ir tardomi

Vykdant masinius 1948 ir 1949 metais suėmimus ir trėmimus, okupantų direktyvomis buvo įpareigotų trėmimams talkinti ir vietos gyventojų, ypač turinčių vienas ar kitas pareigas. Paskirtieji talkinti trėmimams negalėjo atsikalbinėti. Kas tatai būtų bandęs atvirai padaryti, tas tuojau būtų patekęs prieš teismą. Tačiau buvo tokių, kurie vis dėlto vengė šiose akcijose, dalyvauti, bandydami, kaip kas sugebėjo, išsisukinėti. Buvo tokių, kurie save "susirgdino". Tačiau jokių išsisukinėjimų nebuvo bota ir bandžiusieji išsisukti nuo dalyvavimo tremiamųjų suėmimuose patys buvo suimti ir laikomi daboklėse per visą suėmimų ir trėmimų akciją ir nuolat tardomi, stengiantis nustatyti, ar kartais nebūta sąmoningo vengimo trėmimams talkinti.

Pasislėpusieji trėmimo metu negali gyveniman įsijungti

Pasitaiko, kad žmogus, pajutęs, jog jam gręsia ištrėmimas, bando pasislėpti. Tačiau tokiam jau vėliau gyvenimam įsijungti sunku. Jis yra trėmimų sąrašuose. Jo atvykus suimti ir nesuėmus, visą laiką jieškomas. Belieka slapstymasis miškuose, nes net ir asmens dokumento turėjimas dabartinėje Lietuvoje neteikia sąlygų kur panorsti persikelti ir naujoje vietoje įsikurti.

TRUMPAI IŠ DETROITO

Nuo lapkričio 15 iki 19 d. Tarptautinio Instituto patalpose įvyksta įvairių tautų dailės eksponatų paroda. Lietuvių skyrių parodoje tvarko ponia C. Stokus, Instituto lietuvių skyriaus vedėja. Malonu pastebėti, kad ji, nors gimusi Amerikoje, labai gražiai kalba lietuviškai ir institute gražiai atstovauja lietuvių kultūrinius reikalus.

*

Ryšium su šiuo metu Detroite vykstančiu BALF'o vajum, praėjusią savaitę čia lankėsi BALF pirmininkas kan. J. B. Končius. Šeštadienį kan. Končius kreipėsi į lietuvišką visuomenę per ALB radijo valandėlę, ragindamas ir toliau per BALF'ą remti vargstančius tautiečius. Sekmadienį BALF'o pirmininkas kalbėjo buv. lietuvių svetainėje įvykusiame susirinkime.

*

Šį sekmadienį, lapkr. 11 d. įvyksta pirmas kultūrinis šio rudens parengimas — "Ragučio šaltinėlio" premjera. Pradžia 5 val. po pietų, Ukrainiečių salėje, 4655 Martin. Po vaidinimo šokiai. Rengia ALKOS meno kolektyvas ir ALB Radio Klubas.

*

Šv. Antano parapijos vargonininkas J. Brazys kviečia detroitiečius apsirūpinti kalėdinemis plotkelėmis. Tuo reikalu pas jį galima kreiptis vakarais nuo 5 val. į namus, 1970 25-ta gatvė.

*

Praeitą šeštadienį Vittelier viešbutyje įvyko jaukus Liet. Moterų Klubo balius. Dalyvavo gausus būrys svečių, tiek iš lietuvių ir kitataučių. Svečius angliškai ir lietuviškai pasveikino klubo pirmininkė p. Grinius.

Klubo narės daugumoje yra čia gimusios, tačiau ypač malonu pažymėti, kad ne tik susirinkimus veda lietuviškai bet ir susirinkimų protokolus rašo lietuvių kalba.

*

Šeštadieninės lietuvių mokyklos tėvų susirinkimas išsirinko naują valdybą, kuriai pirmininkauja dr. V. Misiulis. Z. V. R.

NUOMONĖS

Kas ministeris ir kas ne?

"Draugo" 251 nr. buvo pranešimas iš Romos apie Tarptautinį Pasauliečių Apaštalavimo Kongresą. Ten rašoma: Lietuvą atstovavo 18 asmenų su vysk. V. Padolskiu ir min. Ed. Turausku priešakyje". Ir toliau per visą pranešimą prie Ed. Turausko pavardės visur pridedamas ministerio titulas. Gerai. Yra gi tokia mada, kad kas nors kartą, nors kelias dienas buvęs ministeriu, jau visą amžių paskui juo tituluojamas. Bet tam pačiam "Draugui", pvz., min. S. Lozoraitis jau visą laiką yra tik kažkoks Lozoraitis, "buvęs diplomatas" ir t.t.

Gerai ir taip. Tik kodėl tokia nelygybė? Min. S. Lozoraitis visdėlto tam tikrose pareigose ir dabar tebesireiškia, o min. Ed. Turauskas jau seniai niekur neministeriauja, o kažkur Prancūzijoje ūkininkauja. Kodėl apie jį "Draugas" nerašo, kad tai "kaž koks ūkininkas iš Prancūzijos?"

Tas pats "Draugas" ir savo įnamius prižiūri. Jo pastogėje išeina ir toks laikraštis "Kristaus Karaliaus Laivas". No. 26 yra įdėtas paveikslas su parašu: "Romos lietuviai susirinkę minėti Mindaugo krikšto... Pirmoje eilėje matosi be paties arkivyskupo (Skvirecko), vysk. Padolskis, vysk. P. Būčys, vysk. Brizgys ir kiti". Kas tie kiti? Ypač kas sėdi prie pat arkivyskupo J. Skvirecko? Iš dešinės tikrai — vysk. Būčys, vysk. Padolskis. Iš kairės... — min. S. Lozoraitis, V. Lozoraitienė, paskui jau vysk. Brizgys...

Romoj, matyt, kiek kitokios nuotaikos, negu "Draugo" pastogėj. Ach, tas Draugas, draugelis...

K. S., Kenosha, Wis.

KEISTOKAS VAKARAS BALTIMORĖJE

Spalio mėn. 27 d. Baltimorės lietuvių parapijos salėje naujųjų ateivių bendruomenės vadovybės jaunimo sekcija suruošė šokių ir kitokių pramogų vakarą. Programą atliko kaikurie bendruomenės valdybos nariai "rydami" stalo teniso kamoliukus, darydami įvairius fokus — mokus su kortomis vaikydami scenoje piktąsias dvasias, skaitydami apie save parašytus įvairius kupletus ir kt. "prašmatnybes".

Rodydami siškiškus triukus, dėvėjo ant galvų aziatiškus turbanus.

Kaip gaila, kad naujieji ateiviai teįstengia suorganizuoti ir parodyti tik tokius "meniškus" pasirodymus. Nebe pagrindo senieji lietuviai sako, kad naujakuriai išgyvena smukimo gadynę.

LIETUVIAI — TOWSON 2:0 (1:0)

Spalio 27 d. įvyko pirmosios Baltimorės lietuvių jaunių futbolo komandos rungtynės su amerikiečių Towson, Post 22.

Lietuviai išėjo šios sudėties: Meidūnas, Nastopka, Penkiūnas, Gražys, Česonis, Bačauskas, Siarušaitis, Eringis, Dulys, Bucevičius III ir Veliuona. Mūsiškiai rungtynes pradėjo didele sparta ir spaudė savo priešininkus. Ilgai netrukus vidurio puolikas Dulys įmuša įvartį. Kova tęsėsi visą laiką įtemptai prie priešininkų vartų, tačiau įvarčių pasiekti neįstengė. Lietuviams buvo priteista bauda, bet neišnaudota. Taip pirmas kėlinys ir baigėsi. Antrame kėlinyje lietuviai persigrupuoja ir toliau žaidimas vyksta ta pačia sparta. Porą kartų priešininkas pagrasė ir mūsiškių vartams. Pagaliau 8 min. prieš pabaigą lošimo, puikiu Bačausko padavimu, pusdešinis puolikas Gražys pasekmę pakėlė 2:0. Taip rungtynės ir baigėsi.

Pažymėtina, kad ypatingai gražiai pasirodė Dulys ir Veliuona.

Pereitais metais Towson Baltimorės miesto lygoje buvo užėmusi trečią vietą.

FRANK SUOPIS

I'm GIVING AWAY $400.00!

"YES! A $300 Crosley Gift Certificate to the winner of my own CROSLEY 'American Way' Contest—plus $100 cash to the church or recognized charity* named by winner."

YOU MAY WIN $10,000 IN NATIONAL CONTEST!

TWO CONTESTS! EASY TO ENTER! NOTHING TO BUY!

NOW! Come and see me about this store's *own* "American Way" Contest and the Crosley National Contest. A total of more than $2,000,000 in prizes in the National and Local Contests, for you and your churches or favorite recognized charities! More than 6,000 prizes in cash and Crosley Gift Certificates... National First Prize $10,000 to the winner —and $10,000 additional to the church or recognized charity named by winner! Easy to enter! Nothing to buy!

*The term "church or recognized charity," as used herein, means a church or charity which is exempt from taxation under Section 101 (6) of the Internal Revenue Code.

CONTESTS CLOSE MIDNIGHT, DECEMBER 1, 1951. COME IN FOR YOUR FREE ENTRY BLANKS AT ONCE!

SUOPIS FURNITURE

6921 Wade Park Ave EX 1-0911

BLANKUS GALIMA UŽPILDYTI IR LIETUVIŠKAI — svarbu tik pasisakyti!

SENIAU IR DABAR

K. S. KARPIUS

KAS IŠ TIKRŲJŲ "TAISO" ISTORIJĄ?

"Naujienos", nr. 243, Apžvalgoje, rašinyje "TAISO ISTORIJĄ", plačiau paliečia mano trumpai "Dirvoje" paminėtą 1914 m. spalio 1-3 d. Brooklyne įvykusį tautininkų ir socialistų seimą Lietuvos reikalais, kuris suskilo tautininkams negalint su socialistais susikalbėti.

"Naujienų" apžvalgin i n k a s pasigiria, kad socialistai tame seime turėjo "netoli dviejų trečdalių daugumą" (kas ir buvo apgailėtina, nes todėl jie ir griebėsi seime šeimininkauti). Tą daugumą jie gavo, kaip vėliau tautininkai susiprato, dėl nesusitarimo seimo delegatų proporcijos klausimu.

"Naujienos" priskiria socialistams tame seime kėlimą minties apie visišką Lietuvos nepriklausomybę. (Jie sakę, kad kas nors turės įvykti, jei karo eigoje bus sugriautos Europos imperijos). Bet "Naujienos" taip rašo dabar, o tame seime visai kitaip tas klausimas jiems akyse stovėjo.

Dar apžvalgininkas pasigiria, kad jau 1916 metais "Naujienose" buvo serija straipsnių vieno socialdemokrato iš Vilniaus, kodėl Lietuva turinti nutraukti visus saitus su Rusija ir pasiskelbti nepriklausoma.

Tas socialdemokratas bendradarbis iš Vilniaus taip galėjo galvoti ir rašyti, bet pačios "N." Lietuvos nepriklausomybei nepritarė **net 1918 metais.**

Nors "Naujienų" apžvalgininkas remiasi savo turimomis žiniomis iš to laiko, ir gal atsiminimais, bet tame straipsnyje kyšo jo pastanga kalbėti apie anuos laikus taip, **kaip dabar apžvalgininkas norėtų, kad būtų buvę.**

Aš čia apie tą seimą patieksiu savo turimas žinias, kurios atskleis tikrą to seimo vaizdą ir socialistų pažiūras į Lietuvos nepriklausomybę.

Seimo metu jau dirbau Brooklyne, "Vienybės" spaustuvėje, turėjau progos dalyvauti tame seime. "Vienybė" dėjo seimo aprašymus ir komentarus tokių žymių žmonių kaip dr. J. Šliupas, R. Karuža, J. O. Širvydas. Apie tą seimą rašė, prieš ir po, ir "Lietuvoje" B. K. Balutis ir "Tėvynėje" V. K. Račkauskas. Be to, Širvydas buvo seimo antrasis sekretorius, kuris savo straipsniuose "Vienybėje" rėmėsi seimo protokolu.

Kiek to laiko socialistams, ypač jų vadui P. Girgaičiui, rūpėjo Lietuvos reikalai už **socializmo ribų,** pamatysime toliau.

Iš tų žinių skaitytojai matys, ar aš "taisiau" istoriją. Mums žinoma, kad "Naujienų" red. ir socialistų vadas labai mėgsta istoriją keisti, net braukyti, kaip parodo jo pastangos norint išbraukti iš Lietuvos istorijos 1926-40 metų laikotarpį, dėl to kad tada Lietuvai vadovavo Antanas Smetona.

"Naujienos" nėra abejonės, ir dabar stengsis užginčyti ir braukti tas dalis, kas bus čia apie jas ir jų vadą pasakyta. Bet mums žinoma, jog **visos** Grigaičio pastangos tais laikais buvo tokios, kad jeigu 1917 metais Rusijoje būtų laimėję menševikai, vietoje bolševikų, tai į Vilnių būtų nuplėškėjęs P. Grigaitis stengtis laikyti Lietuvą prijungtą prie Rusijos, kaip tą darė Kapsukas (Mickevičius), tada virtęs bolševiku. Juk ir Grigaitis tiki Marksą ir abiejų ta pati raudona vėliava...

Yra žinoma, kad P. Grigaitis buvo iš tų revoliucionierių, kurie Lietuvoje kovojo prieš carizmą, daužydami monopolių langus, kai patriotai lietuviai kovojo už tautos teises. Pabėgęs iš Lietuvos 1905 metų revoliucijos pasėkoje, iš Europos į Ameriką jis buvo atvežtas lietuvių darbininkų sudėtomsi aukomis.

1914 metų seimas buvo pavadintas "Antras Amerikos Lietuvių Visuotinis Seimas" (pirmu skaitomas 1906 metais sušauktas Philadelphijoje, sąryšyje su Rusijos 1905 metų revoliucija).

PAŽVELGUS PRAEITIN

Žemiau bus tandžiai sutrauktos 1914 m. žinios, kurios parodys, kaip mūsų socialistai Amerikoje rūpinosi Lietuvos nepriklausomybe, kuo "Naujienos" dabar nori pasigirti, klastodamos istoriją:

1917 m. gruodžio pabaigoje, "Naujienose" 298 nr., socialistų vardu buvo agituojama **"Lietuvai pasilikti prie Rusijos".**

1918 m. liepos 1 d., socialistų įsteigtos darbininkų tarybos (vadinasi, jie buvo atsiskyrę nuo bendro veikimo su kitais lietuviais) vardu, tos taryboș pradininkas P. Grigaitis, "Naujienose" rašė: **"Lietuvos nepriklausomybės obalsis netikęs daugeliu atžvilgių. Tie žmonės, kurie už Lietuvos nepriklausomybę stoja, turės neužilgo savo obalsį mesti."** (O jau buvo po Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo, kai tauta ryžosi krauju ir gyvybėmis įgyvendinti savo paskelbtą principą — ir įgyvendino).

SEIMO ŽINIOS:

Mandatus priiminėjant, kalbėjo dr. J. Šliupas, ragindamas lietuvius vieningai dirbti... "Naujienų" red. P. Grigaitis... pasakė atstovaująs socialistų srovę, kuriai darbininkų reikalai busią pirmesni, nežiūrint kokia Lietuva būtų, autonominė ar nepriklausoma. "Keleivio" red. (soc.) Michelsonas sakė, svarbiausias klausimas tai autonomijos, visiškai nepriklausomybei principe jis priešingas, nes lietuvių tauta maža, savystoviai valdytis nepajėgs... Lietuvių Daktarų Dr-jos atstovas (taut.) Dr. K. Drangelis pareiškė: Lietuva per devynis metus (nuo spaudos atgavimo — K.) sparčiai pažengė, tuo parodė turinti ganėtinai pajėgumo pilnu nepriklausomu gyvenimu gyventi...

Tautininkų vadai, dar pirm seimo, bet pervėlai, susiprato, kad nenustatytas delegatų proporcingumas, ir kai kitos didelės organizacijos atsiuntė į seimą po vieną ar du delegatus, socialistų Brooklyno kuopelė iš 20 narių atsiuntė net šešis delegatus, ir panašiai. (Taip socialistai sudarė savo giriamąsi dviejų trečdalių daugumą)...

Suokalbį seimą užvaldyti socialistų vadai, matyti, sudarė gana anksti, nes B. K. Balutis "Lietuvoje" (rugs. 28) pranešė, kad Chicagoje socialistai pasalomis išrinko delegatais į seimą visus tris socialistus nuo Ch. Liet. Draugijos, nors buvo sutarta rinkti po vieną nuo srovių...

Seimo išvakarėje, socialistai sušaukė savo pasitarimą strategijai suplanuoti. Grigaitis, sakoma, net šelpimo fondo nenorėjo, bet Prūseika perkalbėjo, nurodydamas į visuomenėje sukilusią nuotaiką nuo karo nukentėjusius lietuvius šelpti.

Seimo pirmininku išrinktas socialistas Gugis, jo padėjėju taut. St. Geružis; sekretoriai soc. A. Lalis, padėjėjas, taut. J. O. Širvydas...

Pirmame posėdyje pasireiškė socialistų įžūlumas ir nenoras Lietuvos labui kompromisų siekti.. socialistai svarbiausiu klausimu pakišo karo ir militarizmo pasmerkimą... Antru klausimu jie pakišo rezoliuciją, "Ką daryti išvengimui karų". Seimo laiko trečdalis sueikvota tuštiems ginčams ne dėl tų klausimų, kuriems seimas buvo šauktas.

Dr. Šliupas patiekė rezoliuciją, "Šis seimas trokšta, kad visos tautos ir tautelės taptų laisvos... ir taptų respublikomis su žmonių atstovybe". Socialistų balsais ši rezoliucija tapo atmesta...

Seimas beveik vienbalsiai priėmė dvi socialistų patiektas rezoliucijas... "Seimas tiki, karai išnyksią tik išnykus sąlygoms kurios juos gamina. Tos sąlygos tai dabartinė, klasių ir tautų pavergimu paremta, visuomenės santvarka". (Ši rezoliucija Lietuvos reikalo nei šildė, nei šaldė).

Dr. Šliupo patiektą kitą rezoliuciją, kurioje buvo keliamas reikalavimas. "...mes, Lietuviai ir Latviai, geidžiame savo Lietuviškos laisvos valstybės, minimaliai bent autonominės Lietuvos su seimu Vilniuje..." vėl socialistai pasmaugė, o Grigaitis pakišo savo rezoliuciją, kurioje, tarp kita ko, skelbė, "...kiekviena tauta turi teisę savo likimą spręsti..."

Širvydas siūlė sudaryti TautosTarybą, kuri kitus, ne šelpimo Lietuvos reikalus tvarkytų, bet pasiūlymas paliktas nesvarstytas.

Dr. Šliupas ne veltui skundėsi: "Maniau, bus nepartinis seimas. Maniau, bus suorganizuota Tautos Taryba. Socialistai visas viltis užgesino. Jeigu jie norės viską paimti (užvaldyti), mes (iš seimo) išvažiuosim. Tegul išrenka Fondo (šelpimo) valdybon savo šalininkus, bet jeigu iždininku neišrinks nepartinio Tamo Paukščio, seimo skilimas neišvengtinas"... Fondas įkurtas.

...Politinis įkarštis tiek įsiliepsnojo, kad socialistai, pabugę sutiko į Šelpimo Fondą prileisti SLA ir socialistų sąjungos atstovus. Fondui Lietuvos laisvės kryptimi politinį darbą remti buvo uždrausta...

Socialistai griežtai atsisakė rinkti visuomenės pasitikimą Tamą Paukštį Fondo iždininku... išrinko savo numatytą K. Šidlauską, nei kiek su tautininkų pageidavimais nesiskaitydami. Paskui, paiku socialistų manymu, pasiūlė turėti du Fondo iždininkus, bet jokiu būdu nesutiko Šidlauską nuo iždininkystės paleisti. Socialistai neturėjo tiek politikinio mandagumo išrinkti T. Paukštį vienbalsiai iždininku, kada socialistas Gugis išrinktas pirmininku vienbalsiai...

Seimui aukų suplaukė... $66.36. Aukų menkumas puikiai parodė visuomenės nujautimą, koks iš tikro bus seimo vaizdas. Socialistų suokalbis kolonijose nepraėjo nepastebėtas. O tos srovės vadai jau buvo pasižymėję Lietuvos laisvės reikalų neigimu.

Dr. Šliupas pareiškė norą seimą apleisti, daugelis delegatų pradėjo reikalauti atgal savo mandatų, sakydami, čia tik socialistų partijos konferencija.

Dr. K. Drangelis pareiškė, "Socialistai organizuoti, mes ne". Jam pritarė ir Širvydas — ir tai buvo akstinas tautininkams steigti savo srovinę organizaciją, kas spalio 4 d., po trijų dienų varžymosi su socialistais, ir padaryta.

...Socialistai seime užsodino savo srovę ant arkliuko, kuris nunešė ją politinėn pražūtin, o jos pasekėjų dauguma tuoj pasidarė aklais Rusijos raudonojo imperializmo vergais.

KAS REIKALAVO NEPRIKLAUSOMYBĖS?

Tautininkai savo seime įkurė pirmiausia Lietuvos Autonomijos Fondą, ir Lietuvos Gelbėjimo Fondą. Autonomijos Fondas sausio 15 d. 1917 m. tapo pakeistas į Lietuvos Neprigulmybės (Nepriklausomybės) Fondą, sulaukdamas tautinėje visuomenėje gausaus pritarimo.

Tautininkai, savo organizaciją kitais metais seime Philadelphijoje pavadino Amerikos Lietuvių Tautine Sandara. Ji vadovavo visam Amerikos Lietuvių tautininkų politiniam ir kultūriniam gyvenimui, globojo Šelpimo ir Nepriklausomybės Fondą, kiek galėjo, tarėsi su katalikais bendrai dirbti, o kai negalėjo susitarti, siuntė delegacijas į Europą vieni; katalikai siuntė savo delegacijas paskirai. Bet Lietuvos nepriklausomybės klausimas buvo stumiamas pirmyn, kreipiantis net į Prezidentą Wilsoną ir į Senato bei Kongreso narius.

Tautininkai įkūrė savo Tautinę Tarybą, katalikai turėjo savo Tautos Tarybą, ir nors tarp tų srovių kartais ėjo aštrios kovos — galbūt daugiausia tik dėl pasekėjų, — jos abi pagaliau įsteigė bendrą Ekzekutyvinį Komitetą, kuris pradėjo Lietuvos reikalus ginti Amerikoje, Washingtone ir kitur, ir dirbo iki nepriklausomybę atkovojusi Lietuva 1920 metų vasario 18 d. atsiuntė Amerikon savo atstovą, Joną Vileiši.

Socialistai, kiek jų nuo bolševikų buvo likę, kovojo su bolševikais dėl savo išsilaikymo. Jų įsteigta darbininkų taryba, neilgai gyvavusi, buvo likviduota.

Kiek socialistams tada Lietuva rūpėjo, pasako šis pareiškimas "Naujienose" liepos 1 d. 1918 metais:

Kai rugsėjo 13 d. 1916 m. Amerikos Lietuvių Centrinis Komitetas siuntė į Washingtoną delegaciją, dr. J. Šliupą ir F. Živatkauską, tartis su Amerikos Raudonuoju Kryžium dėl aukų į Lietuvą persiuntimo, "Naujienos" tą žygį pavadino **"niekšų ir bepročių darbu".**

NESUSIPRATIMAI SPRINGFIELDE, ILL.

Dirvos 41 nr. V. Abramikas iš Springfieldo (Ill.) su priekaištu rašė, kad dvi tremtinių šeimos (Paulionių ir Šidlauskų) atsisakė leisti savo vaikus dalyvauti Balfo rengiamame vaidinime, nurodydamas, jog tai greičiausiai buvo dėl to, kad Balfo valdyboje esąs jiems nepatinkamas asmuo. Tą reiškinį V. Abramikas pasmerkė, kaip asmeniškumą, dėl kurio be reikalo nukenčia bendri reikalai.

Dirvai yra atsiųstas Springfieldo LTB valdybos laiškas, kuriame V. Abramiko nuomonė vadinama tendencinga, ir pareiškiama, kad 1) V. Abramikas, keturių daugiavaikių šeimų motinoms prašant, turėjęs atsisakyti iš šeštadieninės mokyklos vedėjo pareigų, kadangi jis esąs nustojęs vietos visuomenėje autoriteto, 2) V. Abramikas LTB susirinkimo nutarimu gegužės 20 d. buvęs patrauktas trečiųjų teisman už tremtiniams taikomus šmeižtus. Dėl to paminėtos tremtinių šeimos ir neleidusios savo vaikų vaidinti Balfo parengime, kadangi Balfo valdyboje esąs Vincas Abramikas.

Tas laiškas patvirtina, jog tikrai vaikai buvo neleisti vaidinti Balfo parengime, dėl to, kad Balfo valdyboje yra vaikų tėvams nepatinkamas asmuo.

LTB valdybos vardu laišką atsiuntęs LTB pirmininkas yra kaip tik V. Abramiko nuomonėj minėtas A. Paulionis, o sekretoriaus parašas neišskaitomas. LTB valdybos laiške yra minimas trečiųjų teismas dėl šmeižtų, tik nieko nepasakyta koks buvo to teismo sprendimas. Viena yra aišku, kad asmeniniai nesuspratimai yra perkeliami į vietos Tremtinių Bendruomenės santykius su Balfu...

KANDIMS, AR TREMTINIAMS?

Taip paklausė vienas brooklynietis, kalbėdamas su naujai atvykusiu lietuviu, kuris skundėsi, kad jau jam susidarė nemaža krūva atliekamų drabužių. — Atiduok BALFui, jis dabar renka drabužius Vokietijoje esantiems. Juk vistiek kandys suės..., tai geriau tremtiniams atiduot. —

Tegul ir taip. Tegul tik atiduot tremtiniams, kad tuos drabužius čia kandys suės, tegul, neprisiminus saviškių, grynai praktiškai apie daiktus galvoti, bet vistiek prieš rudenį spintas reikia peržiūrėt ir susitvarkyt. Ligi lapkričio 15 d. visdėlto, pakratykime savo spintas ne todėl, kad ruošiamės žiemai, bet kad BALFas kviečia, kad žiemai Vokietijoje esantiems drabužių pasiųsti reikia. Siųskite, adresuodami: United Lithuanian Relief Fund of America, Inc., 105 Grand St., Brooklyn 11, Nwe York.

CHICAGIEČIAI, ĮSIDĖMĖKITE

DR. ANTANAS RUDOKAS, O. D.

tikrina akis, pritaiko akinius, keičia stiklus

4701 S. Damen Ave.,

Chicago 9, Ill.

(47-sios ir Damen kampas)

Priima: 6-9 v. v.;

šeštad. 10 v. r. — 6 v. v.;

trečiad. tik susitarus. Tel. YA 7-7381

PIX BEVERAGE

45 rūšių alaus — visoki gaivinantieji gėrimai,

vynas ir šampanas (prancūziškas)

Parengiama vestuvėms, baliams, pobūviams. Nemokamas pristatymas dieną ir naktį. Atdara ir trečiadieniais.

6903 Superior Ave. EX 1-3311

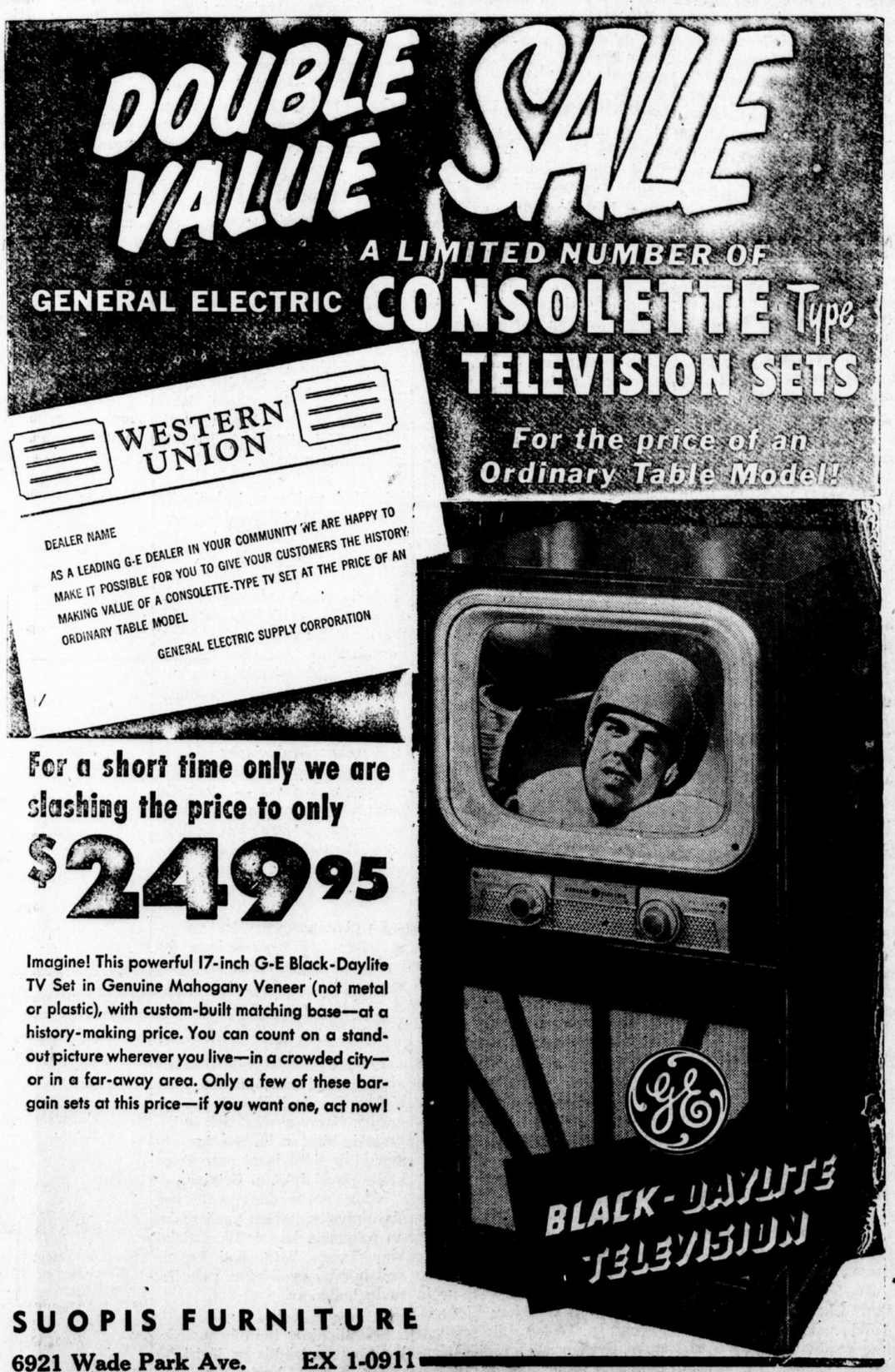

SUOPIS FURNITURE

6921 Wade Park Ave. EX 1-0911

Clevelande IR APYLINKĖSE

KORPORACIJA "NEO-LITHUANIA" PRADEDA 30 METUS

Seniausioji Lietuvos universitetų: Vilniaus ir Vytauto Didžiojo tautinio akademinio jaunimo korporacija pradeda trisdešimtuosius metus.

Clevelande esąs korporacijos "Neo-Lithuania" dalinys šį sekmadienį iškilmingai mini šias sukaktuves. Šventės programoje numatyta: 10 val. pamaldos Naujosios Parapijos bažnyčioje, po kurių organizuotai vykstama į mauzolėjų prie Prezidento Antano Smetonos, korporacijos "Neo-Lithuania" garbės nario, kapo. Iškilmingi pietūs ir posėdis įvyks Allerton viešbutyje.

TAUTINĖS SĄJUNGOS SUSIRINKIMAS

įvyko šeštadienį ir jo tęsinys numatomas šio mėnesio pabaigoj. Plačiau žiūr. 1-me pusl.

LIETUVOS KARIUOMENĖS ŠVENTĖS PAMINĖJIMAS

Clevelande įvyks ne lapkričio 25 d., kaip buvo rengtasi, bet lapkričio 22 dieną (Padėkos Dieną), Lietuvių salėje, 12:00 val. dieną. Rengia buv. karių sąjunga "Ramovė". Buvusius karius, savanorius, Vyčio Kryžiaus kavalierius ir visą lietuvių visuomenę kviečia gausiai dalyvauti. Šiuo metu uoliai renkamos aukos Lietuvos Nepriklausomybės Karo invalidams ta proga paremti.

SPORTININKŲ VAKARAS

Clevelando sportininkai ("Žaibas") sekmadienį, lapkr. 11 d., 7 val. vak. lietuvių salėje rengia koncertą ir šokių vakarą. Programoje dalyvauja solistas Vyt. Bakūnas ir Juliaus Kazėno vyrų oktetas. Prie piano p. Brazaitienė. Šokiams gros R. Gylio kapela.

SLA SUSIRINKIMAI IR PARENGIMAI

SLA 136 kuopa sekmadienį, o 14 — antradienį turėjo susirinkimus. Abiejuose buvo kalbėtasi apie nominacijas į SLA vadovybę, kurios Clevelande nutarta vykdyti gruodžio pradžioje. Daugiausiai galvota, ką daryti, kad didesnis narių skaičius dalyvautų balsavime, nes dabar, vadovybė iš vienos pusės ragina, kad daugiau balsuotų, o iš kitos — reikalauja griežtai laikytis tokių taisyklių, kurios lyg tyčia tam ir parašytos, kad tik mažiau galėtų balsuoti... 14 kuopa, apsvarčiusi vieną sumanymą, dėl balsavimo tvarkos, nutarė atsiklausti centrą, ar jį galima vykdyti.

Dabar abi kuopos uoliai rengiasi savo vakarams. **14-tos kuopos** vakaras bus šeštadienį, **lapkričio 24 d.**, lietuvių salėj. Tai bus šeimyninio pobūdžio vakaras su vaišėmis prie staliukų. Pakvietimai (įėjimo mok. 50 c.) jau platinami.

136 kuopa rengia viešą vakarą — šokius su programa — **gruodžio 1 dieną** (advento išvakarėse), irgi lietuvių salėje, pradžia 7 v. v. Šio vakaro programoje pasirodys senasis Clevelando lietuvių "Dainos" choras, kuriam dabar vadovauja Pr. Pesys. Be to, bus ir solo dainų, jaunimo deklamacijos kt.

Gruodžio 2 d. 136 kuopa, o gruodžio 4 d. — 14 kuopa numato susirinkimus, kuriuose bus balsuojama susivienijimo vadovybės kandidatams nominuoti.

MINDAUGO KRIKŠTO MINĖJIMAS

Lietuvių kunigaikštijų susivienijimo į didelę ir galingą Lietuvos Valstybę, karaliaus Mindaugo krikšto ir karūnavimo 700 metų sukaktis Clevelande minima lapkričio 25 d., sekmadienį. Iškilmingos pamaldos įvyks Šv. Jono Katedroje 10 val. ir akademija tuoj po pamaldų Šv. Jono Kolegijos Auditorijoj. Pamaldų metu giedos Čiurlionio ansamblio vyrų choras. Akademijoj paskaitą skaitys **Dr. Kučas** iš Scrantono, giedos ir dainuos solistai: **Juzė Krikštolaitytė** ir **Stasys Baranauskas** (tenoras), akompanuojant muzikui **Kučiūnui.** Iškilmėse dalyvauti yra pakviestas **vyskupas Brizgys.**

Minėjimą rengia Ateities klubas, talkininkaujant iš kitų lietuviškų organizacijų atstovų sudarytam komitetui.

SUSIORGANIZAVO STUDENTAI

Praėjusį sekmadienį, "Čiurlionio" ansamblio patalpose susirinko beveik visi Clevelando universitetuose studijuoją lietuviai studentai ir įkūrė Lietuvių Studentų S-gos Clevelando skyrių. Dalyvavo 24 studentai.

Susirinkimą pradininkų vardu gražiu žodžiu atidarė Jonas Sabaliauskas. Pirmininkavo Vytenis Telyčėnas ir sekr. — Nijolė Vedegytė.

Aptardamas dabarties lietuvių studentų uždavinius ir nušviesdamas studentijos vaidmenį atkuriant Lietuvos valstybę, linkėjimų žodį tarė "Dirvos" red. Vincas Rastenis.

Skyriaus valdybon išrinkti: pirmininku — Jonas Sabaliauskas (1847 E. 86 St. Tel. CE 1-6983), sekr. — Nijolė Vedegytė ir narys — Vytenis Telyčėnas; kandidatais: Irena Žilinskaitė ir Pranas Joga.

Revizijos komisijon išrinkti: Jonas Leonas — pirm., Mikas Eimontas sekr. ir Vytautas Muliolis — narys; kandidatais: Muliolytė ir Petruškevičius.

Susiorganizavusius studentus pasveikino korporacijos "Neo-Lithuania" Clevelando dalinio pirmin. Jonas Čiuberkis.

SUŠELPTAS INŽ. CHEM. K. DRUNGA

Prieš metus į Clevelandą atvykęs Feliksas Mackus suorganizavo ir nusiuntė 50 dolerių paramos Vokietijoje sergančiam inž. chem. Karoliui Drungai, vokiečių KZ kaliniui, buv. Laisvės Kovotojų S-gos nariui VLIK'e.

Aukojo: korporacijos "Neo-Lithuania" Clevelande dalinys — 10 dol., F. Mackus — 10 dol., J. Smetona — 5 dol., V. Alseika — 5 dol., E. Koncevičienė — 5 dol., B. Gaidžiūnas — 3 dol., V. Rastenis — 3 dol., Ant. Vilkaitis — 3 dol., J. Leonas — 2 dol., E. Karnėnas — 1 dol., J. Steponaitis — 1 dol. ir St. Lazdinis — 2 dol.

Ligonio adresas: Mrs. Birutė M. Sirutytė — Drunga, (14b) Neuenbuerg, IRO, Germany.

LATVIJOS NEPRIKLAUSOMYBĖS MINĖJIMAS

Clevelando lietuvių kolonija Latvijos Nepriklausomybės 33 metų sukaktį mini lapkričio 17 d., šeštadienį, 7 val. vak. Lietuvių salėje. Programoje paskaita ir koncertas. Įėjimas nemokamas. Ten pat galima įsirašyti į Lietuvių — Latvių Vienybės draugiją.

SKAITĖ PASKAITĄ

Pirmadienį, lapkričio 5 d. inž. dr. A. Nasvytis skaitė paskaitą apie ūkiškas komunizmo savybes Clevelando inžinierių s-gos pietuose. Dalyvavo apie 200 asmenų.

IŠVAŽIAVO Į ARIZONĄ

Clevelandietis Wm. Citavičius, ilgą laiką gyvenęs Clevelande, persikelia į Tuscon, Ariz. Jo naujas adresas: 831 N. Rincon Blvd., Tuscon, Ariz.

MIRĖ LEGEIKIENĖ

Lapkr. 6 d. mirė Ona Legeikienė (Jonaitytė) gyvenusi 661 East 101 St. Pašarvota Della Jakubs & Son Funeral Home, 6621 Edna Ave. Laidotuvės penktadienį, lapkr. 9 d., 10 val. Kalvarijos kapinėse. Liko du sūnūs — Frank ir Anthony Shrelnes, duktė Anna Helgeson ir brolis Jonas Jonaitis, Wilkes-Barre, Pa.

DOLERIS TREMTINIAMS VOKIETIJOJE

Vienas asmuo sumokėjo "Dirvai" už paskelbimą "kazyrių vakaro", tačiau paaiškėjus, kad tas "kazyrių vakaras" yra rengiamas kažkokios neaiškių tikslų organizacijos, skelbimas nebuvo įdėtas, o įmokėtas doleris buvo pasiūlytas atsiimti sumokėjusiam, kuris nepanorėjo pasisakyti nei savo pavardės, nei adreso. Jis telefonu pareiškė, kad skiriąs tą dolerį Vokietijoje vargstantiems lietuviams sušelpti. Tam tikslui doleris ir persiųstas per Balfo centrą.

BURKE PASILIEKA

Antradienio rinkimuose Burke ketvirtą kartą išrinktas Clevelando mayoru. Šį kartą jo dauguma nebe tokia stipri, kaip anksčiau, tačiau vis dar apie 55% balsų. Miesto taryboje irgi daugumas išrinkti tie patys ir demokratų partija tebeturi daugumą.

Mūsų specialybė
virtuvių, vonių, arkų ir spalvotų langų
PERTAISYMAS

Taip pat popieriuojame arba dažome kambarius

K. ŠTAUPAS
16908 Endora Rd. KE 1-8794

IŠTIKUS GAISRO NELAIMEI

Kada jūsų namai arba rakandai tampa sunaikinti arba sugadinti ugnies, kreipkitės į P. J. KERŠIS, dėl apkainavimo, ko visada reikalauja apdraudos kompanijos pirm, negu išmoka už nuostolius.

P. J. KERŠIS
609-12 Society for Saving Bld.
Telef.: MAin 1-1773.
Rezidencija: PENINSULA 2521

ŽAIBAS

— Clevelando lietuvių sporto klubas —

Sekmadienį, lapkričio 11 d. 7:00 val. lietuvių salėje

Rengia vakarą

Programoje:

Pirmą kartą plačiau Clevelando visuomenei pasirodąs

VYTAUTAS BAKŪNAS
solistas baritonas

ir su naujausiu repertuaru

JULIAUS KAZĖNO VYRŲ OKTETAS

Po programos šokiai su gausiais pajvairinimais ir tikra lietuviška nuotaika. Gros R i m o G y l i o kapela. Veiks turtingas bufetas. Visas Clevelando jaunimas kviečiamas jaukioj nuotaikoj praleisti vakarą. Bilietai gaunami Dirvoje ir pas klubo narius.

LKS ŽAIBAS

PARDUODAMI NAMAI

2 šeimų dvigubas namas po 7 kambarius, apšildymas — vienas automatiškas gasu, kitas anglimis. Vienas butas greit bus laisvas. Dibble Avenue. Kaina $12,500, įmokėti $3,500.

---

1 šeimos 7 kambarių, garažas, East 77 g. prie Superior. Kaina 6,700. Smulkesnių žinių dėl abiejų namų teirautis pas: **P. P. Muliolis, 6606 Superior Av.**

PARDUODAMAS BUICK

1948 metų, 4 durų, su visais įrengimais, pilnoj tvarkoj $1.050. Kreiptis
1567 East 70 St. UT 1-3976

GAUTOS PARDUOTI
dvi sidabrinės lapės.
Kreiptis telef. TY 1-1900.

REIKIA PADĖTI

išlaikyti vienintelei lietuviškąjai gimnazijai laisvajame pasaulyje — Šešioliktosios Vasario gimnazijai Diepholze (Vokietijoje). Nors vieno dolerio auką šiam reikalui prašoma siųsti šiuo adresu: **S. Laniauskas, 1434 E. 95 St., Cleveland, Ohio.** (Telef. CE 1-2173). Suaukotieji pinigai per BALFą tuojau pat persiunčiami gimnazijai.

PARDUODAMAS BUICK

1948 metų, 4 durų, su visais įrengimais, pilnoj tvarkoj $1.050. Kreiptis
1567 East 70 St. UT 1-3876

JIEŠKAU SĄŽININGOS MOTERS

namų darbams ir vaikui prižiūrėti. Gyventi ten pat. Kreiptis:
Mozūraitis, LO 1-7795

IŠNUOMOJAMAS KAMBARYS

vienai moteriškei, kuri gaus maistą ir kambarį nemokamai, jei padės pasitvarkyti namų ruošos darbuose. Kreiptis:
6712 Wade Park Ave.

PARDUODAMAS NAMAS

2 šeimų, butai šalia viens kito. Kiekviename 7 kambariai, didelis kiemas, namas gerai išlaikytas. Netoli šv. Jurgio bažnyčios.
6013 Dibble Ave. EX 1-6287

"Society Plan"
jums padeda taupyti!
Ateikit. Susipažinkit su 3 laipsnių planu, kaip sudaryti Jusų taupymo sąskaitą, arba pareikalaukit raštu
Nemokamos Knygeles
išaiškinančios apie šį asmenišką patarnavimą.

Nemokama vieta automobiliui pastatyt Jums esant banke, tuojau už namų, 127 Public Square.
Federal Deposit Insurance Corp. narys.

LIETUVĮ INTELIGENTĄ

geriausiai patenkina SMITH — CORONA portatyvi rašomoji mašinėlė. Modelis SILENT įgalina turėti vienoj mašinėlėj PILNĄ amerikonišką raidyną ir VISUS lietuviškus ženklus.

V. Bartkus — Smith — Corona įgaliotas prekybininkas.
712 E. 92 St., Cleveland 8, Ohio
Tel. LI 1-6716 43

LIETUVIŲ SALĖ
išnuomojama

koncertams, šokiams, vestuvėms ir kitokiems parengimams. Iš anksto kreipkitės pas Pr. Urbšaitį, Lietuvių Klube 6835 Superior Ave.

George Waylonis
keturių vyrų orkestras įvairiems parengimams. Prieinama kaina.
Tel.:
UL 1-2993

JONAS G. POLTER
Lietuvis
Namų Maliavotojas
Popieriuotojas
Apkainavimas ar patarimas reikale jusų namo pagražinimo suteikiama nemokamai.
495 East 123rd St.
Telef.: POtomac 1-6899

Savers always welcome

MEMBER FEDERAL DEPOSIT INSURANCE CORPORATION

Patobulinkit SAVO NAMUS
vartodami **MONCRIEF**
šildymo ir oro atvėsinimo sistema

• GASAS
• ALIEJUS
• ANGLIS

THE HENRY FURNACE CO., Medina, Ohio

RUDENS LAIKAS

Tai yra laikas prisirengti žiemai. Laikas, kuris primena kiekvienam, jog reikia taupyti, kad kokiam reikalui ištikus nebūtų vargo ir rūpesčių.

Lietuvių Bankas yra pelninga ir saugi taupymo vieta, nes čia kiekviena santaupų sąskaita yra apdrausta iki $10,000 Federal Insurance Corporation su Jungt. Amerikos Valst. valdžios garantija.

LIETUVIŲ BANKE taip pat galima atlikti ir daug kitokių reikalų: pirkti USA taupymo bonus, (paskola karo reikalams), užsimokėti sąskaitas ir atlikti kitokius bankinius reikalus, kuriems atlikti čia rasit gerą patarnavimą ir tinkamą patarimą.

Darbo valandos nuo 9:30 iki 3:00 val.
Trečiadieniais iki 12:00, šeštadieniais iki 1:00 val.

THE SUPERIOR SAVINGS AND LOAN ASS'N.
6712 Superior Ave. HE 1-2498
Cleveland, Ohio

P J KERSIS
609-12 Society for Savings Bldg.—Cleveland, Ohio
OFISO TELEF.: MAin 1-1773. REZIDENCIJA: PENINSULA 2521
Norėdami pigiai pirkti namus mieste arba priemiesčiuose, kreipkitės į mane, gausia pigia kaina. Taipgi gausit patarnavimą įvairiuose apdraudos-insurance reikaluose.
Sutaisau paskolas pirmo morgečio. Patarnavimas ir išpildymas garantuojama. Kreipkitės į mane telefonu arba asmeniškai.

Pilnai padengta apdrauda UTah 1-4515
WM. DEBBS PAINTING CO.
WM. DEBESIS
Namų Pagražinimas iš Vidaus ir iš Lauko
7526 Star Avenue Cleveland 3, Ohio

I J SAMAS JEWELER
Persikėlė į naują didesnę ir gražesnę krautuvę
7007 Superior Ave. Greta Ezella Theatre
Dabar jau turime didesnį rinkinį Deimantų, Žiedų, Laikrodėlių ir visokių graždaikčių, už nupigintą kainą.

Wilkelis Funeral Home
Valdžios pripažinta laidotuvių direktorė
Aldona Wilkelis - Wirby
Pilnas laidotuvių patarnavimas
—HAMMOND VARGONAI PER ŠERMENIS—
6202 SUPERIOR AVE. HEnderson 1-9292

JAKUBS & SON
FUNERAL HOME
Vėsinamas oras Jūsų patogumui
Della E. Jakubs & William J. Jakubs
Licensijuoti laidotuvių direktoriai ir balsamuotojai
25 metai simpatingo ir rimto patarnavimo
6621 Edna Avenue ENdicott 1-1763

TREMTIS

Vienintelis lietuviškas laikraštis Vokietijoje. Eina nuo 1950 metų liepos mėnesio pradžios, kas savaitę. Leidžia ir redaguoja žurnalistas SIMAS MIGLINAS. Prenumeratos kaina, Amerikoje ir Kanadoje — 50 centų vienam mėnesiui —

TREMTIES atstovai:

Visai Amerikai, išskyrus Chicagos miestą — St. Nasvytis, 4579 W. 157 St., Cleveland 11, Ohio

Chicagos miestui ir Kanadai — W. Stuogis, 1114 Florence Ave., Evanston, Ill.

REMDAMI TREMTĮ, REMIAME VOKIETIJOJE LIKUSIUS LIETUVIUS — BE UŽJURIO LIETUVIŲ PARAMOS JIE LIKS BE LAIKRAŠČIO!

DIRVA ★★★ THE FIELD

Redakcijos ir administracijos adresas — DIRVA, 6820 Superior Avenue, Cleveland 3, Ohio. — Telefonas: ENdicott 1-4466.
Redaktorius Vincas RASTENIS (buto telefonas: UTah 1-6747) Redaktorius Balys GAIDŽIUNAS (buto telefonas: GArfield 1-7406).

Teisė gauti darbą

Darbo gavimo reikalas būdavo ekonominės pusiausvyros klausimas, paeinąs iš darbininkų paklausos ir pasiūlos. Bet Europoj nuo pirmojo pasaulinio karo ir Amerikoj nuo antrojo pasaulinio karo darbo prievolė ir teisė vis labiau pereina viešosios teisės ir politikos plotmėn.

Štai Vokietijoj, ypač nacionalsocializmo laikais, valstybinė darbo įstaiga neleisdavo užsieniečiams dirbti geresnį darbą, nors dėl jo kartais būdavo susitarta su darbdaviu. Todėl tremtiniai veržėsi išvažiuoti ten, kur darbo rinka atrodė esanti l a i s v a ir kur visi krašto gyventojai, piliečiai ir užsieniečiai, atrodė galį v i e n o d a t e i s e gauti darbo. Tokiu kraštu atrodė Šiaur. Amerikos Jungtinės Valstybės. Bet praktikoj pasirodė, kad čia, nors dabartiniu karinės pramonės išvystymo metu yra labai daug skelbimų, kuriais jieškoma darbininkų, visdėlto yra labai sunku tremtiniams gauti geresnio darbo. Sunkumai yra šių rūšių: 1) kai kur reikalaujama US pilietybės, 2) tremtiniai nemoka pakankamai susikalbėti angliškai, 3) jie dažnai yra senesnio amžiaus, ir 4) jie dažniausiai yra kitokio darbo specialistai. Taigi, atrodo, kad tik šioms kliūtims išnykus, tremtiniai gali pamažu pasidaryti visai lygiateisiai darbo rinkoj.

Pažiūroms į darbo reikalus pakitėjus, darbo tvarkymas, net ir kapitalistinėj valstybėj, dabar nebėra vien ekonominės pusiausvyros, bet vis labiau viešosios teisės ir politikos klausimas. Visur specialinė valstybės įstaiga ima rūpintis darbo jėgos panaudojimu reikalingiausiose gamybos ir paskirstymo šakose ir pusiausvyros tarp darbdavių ir darbininkų palaikymu. US valstybių darbo biūrų praktiškoji reikšmė šiuo atžvilgiu atrodo nepažengusi iš savo pirmykščio teorinio laipsnio. Profesinių sąjungų (unijų) veikimas yra ribotas. Todėl kai dabar tremtiniai, vienodai su US piliečiais jieško priimtinesnio darbo valstybės ar savivaldybės įmonėj arba privačioj karo pramonėj, kur veikia geresnės darbo sąlygos, jie susiduria visų pirma su US pilietybės kliūtim. Nors US viešosios teisės nuostatai, kaip matyti iš laikraščiuose paskelbto Baltųjų Rūmų laiško BALFui, nereikalauja US pilietybės privačių kontraktorių įmonėse dirbti, tačiau jos reikalauja darbdaviai savo privatine nuožiūra. Tokiu būdu pav. Chicagoj Ford Motor Co. Aircraft Engine Division, ir net valstybinė ligoninė, darbininkais priima vien tik US piliečius, pamatuodami tat "savo įmonės politika", kurios negalį pakeisti nei valstybės viešosios teisės nuostatai ar Baltųjų Rūmų aiškinimai.

Tuo būdu iškyla viešojo intereso klausimai: Ar teisė gauti darbą Jungtinėse Valstybėse yra konstitucinio pobūdžio, kurio apimtis negali būti varžoma privatine nuožiūra? Ar gali būti tautos ūkio sumetimais pateisinama, kai US lėšomis atgabentieji žmonės neprileidžiami dirbti karo pramonėj, kuri šiuo metu laikoma svarbiausia viešajam interesui? Ar moraliai gali būti pateisinama, kai tremtiniai, turėdami vienodą prievolę mokesčių mokėjimo ir karo tarnybos atžvilgiu, neturi vienodos teisės gauti darbo vien pilietybės sumetimais? Ar karinės gynybos sumetimais tikslinga vieną gyventojų grupę privatinės politikos nuožiūra šalinti iš karinės pramonės darbo, nors toji grupė viešosios teisės nuostatais dalyvauja US karinės gynybos darbe ir už tat guldo galvas karo fronte? Ar toks darbo teisės varžymas nėra praėjusio izoliacionizmo laikotarpio liekana ir ar ji nesudaro anarchijos dabartiniame pasaulio pakto ir visų kurybinių jėgų mobilizacijos laike? Ar šių klausimų plačia plotme neišsprendus ir nesuderinus, viena ranka negriauna, ką kita ranka pastato?

Todėl mūsų centriniai veiksniai (pirmoj eilėj BALFas) turėtų sakytų darboviečių centrinės vadovybės dėmesį atkreipti į tą darbo teisės varžymą ir US mobilizacinės įstaigos vadovo Mr. Charles E. Wilson dėmesį atkreipti į sak. karinių pajėgų mobilizacijai kenkiančius apsireiškimus.

M. K.

Knygų derlius Brooklyne

Prieš Kalėdas Brooklyne pasirodo tikras knygų derlius. Bus ne tik ko pasiskaityti, bet ir kitam švenčių proga padovanoti. "Gabija" jau surinko ir atidavė spausti Nelės Mazalaitės knygą "Mėnuo, vadinamas medaus". Dar šį mėnesį knyga pasirodys rinkoje. Iki N. Metų laukiama išeinant Jurgio Jankaus romano "Paklydę paukščiai" ir Stepo Zobarsko "Doleris iš Pittsburgho".

Jacikevičiaus gaidų leidykla "Pašvaistė" spausdina Vlado Jakubėno kūrinį žemam balsui "Laisvųjų dainą", o knygų leidykla "Vaga" jau užbaigė kapitalinį veikalą apie Lietuvą — Vytauto Augustino foto nuotraukų rinkinį. Knyga atiduota rišyklai ir po poros savaičių pasieks skaitytojus. Knygoje surinkta apie trejetą šimtų rinktinių Lietuvos vaizdų, meniškai nufotografuotų ir gražiai atspausdintų kreidiniame popieriuje didelio formato lapuose. Šalia lietuviškų įrašų yra ir angliškai. Tai bus tikra kalėdinė dovana artimiesiems, ar tai bus naujakuris ar seniai atvykęs saviškis, ar pagaliau ir svetimtautis amerikietis ar kitoks.

Knygų lentynoje šiuo metu pirmauja Jurgio Savickio "Raudoni batukai", labiausiai perkamas novelių rinkinys, "Gabijos" išleistas prieš porą mėnesių.

Jonas Lenktaitis, Lietuvoje, o vėliau tremtyje Vokietijoje žinomos "Patria" leidyklos savininkas, New Yorko pašonėje — Stamforde baigia įsirengti savo spaustuvę su visomis moderniomis mašinomis. Prieš pradėdamas spausti savo plane numatytas lietuviškas knygas, šiuo metu atlieka didelį užsakymą amerikiečių mokykloms. Neseniai pasirašė sutartį ir pradėjo spausdinti vietos filmų mėnesinuką.

700 ŽIŪROVŲ

Angelų Karalienės parapijos choro koncertas, pereitą sekmadienį įvykęs šv. Stanislovo salėje, sutraukė apie 700 publikos. Brooklyno sąlygomis tai labai didelis svečių skaičius. Programą atliko parapijos choras, vedamas Pr. Dulkės. Choristai suvaidino ir O. Wilde 3 v. komediją. Pasirodė ir dramos aktoriai K. Vasiliauskas ir T. Dauabraitė, atlikdami naujai sukurtą dalykėlį, vaizduojantį tremtinio atsisveikinimą su Lietuva. Dramos aktoriams talkininkavo ir Vasiliauskienė, aktoriaus K. Vasiliausko žmona.

NESUGALVOJO VARDO...

Alg. Kačanauskui vadovaujant, Brooklyne susikūrė vyrų balsų kvartetas, kuris pasivadino "Aitvarų" vardu. Kaip žinia, "Aitvarais" vadinosi A. Mrozinsko vadovaujamas kvartetas, kuris egzistuoja, nors šiuo metu, dviem jo nariams pasitraukus, nerepetuoja, jieškodamas tinkamų balsų. A. Mrozinsko "Aitvarai" Brooklyno lietuviams buvo gerai žinomi savo dainomis. Taipgi jie yra koncertavę ir kitų kolonijų lietuviams ir kai kur įdainavę plokštelių, kurios naudojamos per vietos lietuviškas radijo valandėles. Per savo veikimą kvartetas buvo susidaręs sau gerų atsiliepimų ir tuo, kaip sakoma, susikalęs sau kapitalą. Todėl, ligi vėl atgaivins savo veiklą, kaip brooklyniečiai mano, visiškai pagrįstai jaučia moralinę skriaudą, jei jiems tą vardą pasisavina kitas kvartetas.

Meninių vienetų, kokie jie bebūtų, niekad nebus perdaug. Gal dar geriau, jei susidaro tam tikras lenktyniavimas, kuris visados tik teigiamų rezultatu atneša. Ir šiuo atveju Brooklynui tik naudos būtų iš dviejų kvartetų, tik visas tas dėl vardų nesusipratimas, kas, tikima, gal išsispręs be piktumų vienai ir antrai pusei.

DAIL. ČESLOVAS JANUŠAS,

šiuo metu baigias dekoruoti Apreiškimo parapijos salę tautiškais motyvais, išbaigė ir padovanojo Pranei Lapienei paveikslą, vaizduojantį Stony Brook pajūrį.

Seniausias ir gražiausiai ilius truotas lietuviškos minties žurnalas.

MARGUTIS

Įsteigė kompozitorius

A. VANAGAITIS

Kaina metams $2.00

Susipažinti siunčiamas dovanai.

6755 So. Western Ave
Chicago 36, Ill.

Naujas posūkis Rytų ir Vakarų santykiuose

Paryžiaus konferencija prieš daugelį svarbių problemų

Paskutinioji savaitė tarptautinėje politikoje būdinga naujų posūkių žymėmis sovietų karinėje ir politiniai — propagandinėje strategijoje. Ar įvyks kokie nors pakeitimai Kremliaus santykiuose su vakarais — šiuo metu dar sunku pasakyti. Štai pirmoje eilėje pastebėti **nauji sovietų manievrai Korėjoje** — jie gana žymiai nusileido sąjungininkų reikalavimui paliaubas sudaryti dabartinėje fronto linijoje. Amerikiečių politiniai sluogsniai (N. Y. Times) jau reiškia ir pasitenkinimo, kad, girdi, jei būtų prieita prie galimų paliaubų Korėjoje, tatai reikštų , kad tarptautinė organizacija būtų privertusi agresorių atsisakyti nuo karo ir kad komunizmo ekspansija galinti būti sulaikyta jėgos priemonėmis. Iš kitos pusės, sovietų taktika yra tiek savotiška ir klaidinanti, kad sunku ir numatyti kovų pabaigą Korėjos pusiasaly.

Šaltojo karo su sovietais srity taip pat pastebimos būdingos žymės. Londono žiniomis, naujasis britų min. pirm. Churchillis jau pradėjęs aiškinti galimybes ryšium su siekimais pasiekti pastovią "taiką" pasauly. Naujasis britų ambasadorius Maskvai įteikdamas savo kredencialus švernikui pareiškė anglų norą prieiti prie bendro susitarimo. Spėjama, kad Stalinas išnaudosiąs savo pažintį su Churchilliu ir dėsiąs pastangų vėl susitikti trims didiesiems, atseit, kad vėl būtų pakartota naujoji Jalta ar Teheranas. Maskvos spauda, anglų kalboje, pasisakė dėl reikalo sukviesti naują didžiųjų valstybių konferenciją. Sovietų propagandos "bosai", kaip jų rašytojas Ilia Erenburg komunistų "taikos" konferencijoje Vienoje pareiškė, kad sovietai norį taikingai sugyventi ir su Amerika, nežiūrint, kokia būtų politinė ar ūkinė santvarka tame krašte. **Spėjama, kad sovietai gali pasiūlyti sušaukti penkių valstybių (su kom. Kinija) konferenciją.** Ryšium su tais taktiniais posūkiais amerikiečių sluogsniai reiškia nuomonę, kad trijų, keturių ar penkių pasitarimai galį įvykti tik pasibaigus karui Korėjoje. Jie taip pat yra įsitikinę, kad visa ta "taikos ofenzyvos" taktika turi vieną tikslą — sulėtinti vakarų ginklavimosi pastangas ir užkirsti kelią vak. Vokietijos prisijungimui prie Atlanto bendruomenės. Būdinga, kad sovietu taktikos posūkis ateina kaip tik tuo metu, kai vakarai deda dideles pastangas išspręsti kaip kariniai sustiprinti Europą giliau nepažeidžiant visų Atlanto Pakto kraštų ūkio. Vis dėlto, ūkinių sunkumų nežiūrint, vakarai amerikiečių politikų lūpomis pareiškia, kad jei Kremlius ir norėtų rimtai derėtis, tai nuo savo karinių pajėgų stiprinimo nebus atsisakyta. Tai ryškiai pavaizduoja ir faktai — per. savaitę Amerika išsprogdino jau 21-ją atominę bombą, jų tarpe 13 šiais metais.

Priešo oro pranašumas Korėjoje?

Amerikiečių karinių sluogsnių teigimu, komunistinės oro pajėgos gali įsivyrauti Korėjos erdvėje. Vis daugiau didėja JT pajėgų nuostoliai lėktuvais ir vis daugiau kaštuoja amerikiečių susidūrimai su sovietų sprausminiais (jet) lėktuvais. Jei įvyktų paliaubos, tai komunistai galėtų savo oro bazes iš Mandžiūrijos perkelti į šiaurės Korėją ir tai sudarytų didelę grėsmę sąjungininkams. Juo labiau, kad komunistai iš defenzyvinio oro karo grąso pereiti į ofenzyvinį.

Eisenhowerio vizitas Washingtone

Šių metų sausio m. pradėjęs eiti atsakingas vyr. vado vak. Europoje pareigas gen. Eisenhoweris, prezidento iškviestas, šios savaitės pradžioje turėjo pasitarimus su Trumanu ir įvairiais kariniais vadais. Nors generolo teigimu, jis buvo atvykęs tartis tik grynai kariniais klausimais, bet galimybės būti kandidatu 1952 m. prezidento rinkimams tą apsilankymą buvo pavertusios nemažų spėliojimų objektu. Respublikonai ypatingai buvo susidomėję tuo apsilankymu. Gen. pareiškimas, kad esama padrąsinančių ir blogų elementų vakarų pastangose sustiprinti Europą, rodytų, kad **pasitarimai lietė grynai karinio pobūdžio klausimus.** Washingtono sluogsniai ta proga pabrėžia, kad turint galvoje Eisenhowerio tarnybinius ryšius su Trumanu, demokratų administracija ir jos politika, atrodytų, kad generolas galėtų būti demokratų nominuotas kandidatu į prezidentus ir kad Trumanas tai jam šią savaitę galėjo pasiūlyti.

Paryžiuje sprendžiamos įvairios problemos

Šį antradienį Paryžiuje prasidėjusiame Jungtinių Tautų visuotiname susirinkime, atrodo, kad dėmesys daugiausiai bus atkreiptas į Vid. Rytų ir Azijos klausimus. Žiniomis iš Paryžiaus, sovietai, nusmukus jų prestižui dėl Korėjos karo, dabar Paryžiuje sieksią jį atstatyti, **pasireikšdami kaip arabų pasaulio protektoriai prieš "imperialistinius" vakarus.** Paryžiuje neabejojama, kad sovietai JT susirinkime panaudosią visas galimybes supsilpninti britų, prancūzų ir amerikiečių įtakas Šiaurės Afrikos pakraščiuose ir srityse tarp Abadano ir Kašmiro. Diskusijos arabų kraštų reikalais gali virsti propagandinėmis kalbomis, nebent vakarai parodysią daugiau vieningumo kaip savo metu Irano klausimu. Pranešimais iš Paryžiaus, daugiausia dėmesio sovietų delegacija žada parodyti šiais svarbiais vakarams klausimais — Maroko — čia arabų kraštai skundžia Prancūziją pažeidus JT chartą, (šiuo klausimu JAV laikysena dar nežinoma, nors jas labai domina bazės šiame Afrikos pakrašty), toliau seka Libijos nepriklausomybės ir Egipto problemos. Tikimasi, kad Egiptas kovosiąs prieš susirinkime numatytą patiekti Libijos konstituciją, įžiūrėdamas britų įtakos palaikymą. Klausimas išstumti britus iš Sueso srities ir sudano greičiausiai bus patiektas egiptiečių. Palestinos klausimu numatoma toliau tęsti nesėkmingas pastangas sutaikinti Izraelį su arabų valstybėmis. Ir britų — persų žibalinis ginčas gali atsidurti Saug. Taryboje, nors tai priklauso nuo pasitarimų Washingtone — kiekvienu atveju **sovietai išnaudosią visas progas paskatinti kitus arabų kraštus panašiai pakenkti vakarų interesams.** Numatoma spręsti ir Kašmiro klausimas. Kelia rūpesčių Pietų Amerikos kraštų laikysena — jų 22 balsai paprastai padėdavo sudaryti dviejų trečdalių daugumą susirinkime. Dabar abejojama dėl jų, esą, jos gali paremti visokeriopą judėjimą prieš svetimų kraštų despotizmą. Šiaip ar taip, artimosios savaitės parodys, ar naujame Palais de Chaillot priestate susirinkę daugelio pasaulio kraštų atstovai sugebės įrodyti, ar vis. susirinkimas bus parankesnė vieta spręsti tiems opiesiems klausimams, kurių nepajėgia išlukštenti veto teisės suparaližuota Saugumo Taryba.

Naujasis Trumano planas pasaulio taikai

Visos radijo ir televizijos stotys šį trečiadienį perdavė daug dėmesio sukėlusią prez. Trumano kalbą užsienio politikos klausimais. Šias eilutes rašant, dar nebuvo žinomas prezidento kalbos tekstas. Kaip spėjama, savo kalboje Trumanas nauja forma turėjo pasisakyti klausimais, kurie liečia vakarų ir rytų santykius. Žinios iš Paryžiaus taip pat patvirtina, kad amerikiečių, britų ir prancūzų delegacijos nutarė suderintai veikti JT vis. susirinkime. Būdingas yra ir prancūzų neseniai padarytas pareiškimas Rennes mieste, kad vakarų valstybės padarysiančios sensacinio pobūdžio žygius Paryžiuje taikos reikalu.

Kaip matyti, lapkričio mėnuo žada būti ypatingai gyvas tarptautinėje politikoje ir ar jis tikrai sustiprins mūsų suprantamą taiką pasauly, parodys netolima ateitis.

V. Rimvydas

„Ragučio Šaltinėlis"

Pasikalbėjimas su auto rium Vytautu Alantu

Vytautas Alantas

Lapkričio 11 d. Detroito Ukrainiečių salėje Amerikos Lietuvių Balso radijo klubo meno kolektyvas "Alka" stato premjerą — Vytauto Alanto keturių veiksmų komediją "Ragučio Šaltinėlis". Kreipiausi į veikalo autorių:

— Kur ir kada pradėjote rašyti "Ragučio Šaltinėlį?"

— Ulme, Flandernkaserne, kur tada buvo įsikūrusi mišri lietuvių, latvių ir estų stovykla. Tai buvo 1948 m. Veikalą baigiau rašyti jau būdamas Amerikoje. "Ragučio Šaltinėlio" komedijos veiksmas pagrįstas idealizmo ir materializmo kovos idėja.

— Kodėl tokią idėją pasirinkote?

— Visi dramos veikalai pagrįsti ta idėja. Mano didvyris idealistas mokytojas Mačionis kovoja su bravarininku materialistu Petkumi lygiai taip pat, kaip policininkas kovoja su gangsteriu, baltasis su raudonuoju, piktosios dvasios su geromis. Visas gyvenimas pasidalinęs į dvi stovyklas. Kai tų stovyklų interesai susiduria, prasideda drama arba komedija.

— Ar šis veikalas bus prieinamas ir mėgėjams, ar jis buvo skiriamas tik scenos profesionalams?

— Man komažiausiai terūpi, kas mano veikalus vaidins. Pernai tas pats Justino Pusdešrio vadovaujamas meno kolektyvas, kuris dabar stato "Ragučio Šaltinėlį", vaidino mano komediją "Buhalterijos Klaidą". Turiu pastebėti, kai kurias scenas padarė geriau, nei savo laiku statydamas tą pačią komediją garsusis Vilniaus Dramos Teatras. Apskritai, profesinis teatras geriau išnaudoja autoriaus patiekiamą medžiagą, bet tai dar nereiškia, kad kai kada ir mėgėjų kolektyvai negalėtų švystelti tokiomis prošvaistėmis, kurios savo sceningumu nustebina net ir labiausiai užkietėjusį profesinio teatro šalininką.

— Ar vietinei visuomenei veikalo idėja bus nesvetima ir suprantama?

— Nežinau, apie kokią visuomenę kalbate. Gyvenimas rodo, kad į vaidinimus dabar kažin kodėl daugiausiai renkasi "naujoji visuomenė", tai yra žmonės, kurie dar neseniai paliko tėvynę ir pažįsta tą gyvenimą, iš kurio ėmiau siužetą savo veikalui. Todėl manau, kad tai visuomenei mano komedija neturėtų būti jokia paslaptis. O dėl vietinės visuomenės galėčiau tik tiek pasakyti, kad ji labai gerai suprato ir jautriai reagavo

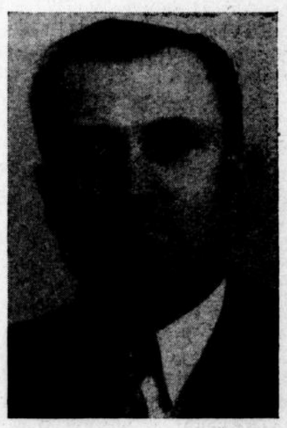

Justinas Pusdešris

į "Buhalterijos Klaidos" pastatymą, nors to veikalo siužetas taip pat paimtas iš Lietuvos gyvenimo. Todėl aš nesuprantu, kodėl jai turėtų būti svetimas "Ragučio Šaltinėlio" pastatymas?

— Kokiu būdu šį veikalą gavo meno kolektyvas "Alka"?

— Kolektyvo vadovas p. J. Pusdešris manęs paprašė.

— Kaip žinoma, šis veikalas dar nėra išleistas. Ar numatote jį atiduoti spausdinti?

— Jei atsiras leidėjas atiduosiu.

— Ar turite dar daugiau nespausdintų dramos veikalų ir ar ruošiatės juos išleisti?

— Turiu. Ruoštis išleisti man nebereikia, nes jie spausdinimui jau paruošti. Tariuosi su Tremties leidykla Vokietijoje išleisti šiais metais baigtą rašyti 5 veiksmų istorinę tragediją "Mindaugas".

V. Pauža